Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 25 июнь, 1974 шу. • № 76 (5367). • Мах 2 кеп.

Л. И. БРЕЖНЕВА ФРГ ПОСОЛ ТIАЭЦАР

22 июне КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева тIанийцар СССР-ера ФРГ посол У. Зама. Посола нов. Л. И. Брежневга дIаелар ФРГ федеральни канцлера Г. Шмидта послани. Цунца дувзаденна къамаьл долча хана дийцар СССР-ан ФРГ-енан юкъера гIулакхаш дIахо дегIадоалаладара дешаш.

СЭВ ИСПОЛКОМА ЗАСЕДАНИ

СОФИЯ, 21 июнь. (ТАСС). ВIаши Экономически новкъостал деча Совета Исполнительни комитета кховзткъе бархIлагIа заседани хилар укхаза.

Исполнительни комитета заседание балха юкъе дакъа лаьцар мехкий СЭВ-ерча массазарча викалаша — СЭВ членаш долча мехкий правительствашта керте латтарий заместителаша СЭВ-ан СФРЮ правительстванен юкъе яьча соглашенега хьежжа Исполнительни комитета заседание дакъа лаьцар СЭВ-ерча СФРЮ массазарча викало. Заседане председателал деш вар Исполнительни комитета председатела декхараш кхоачашде волавенна Венгерски Халкъа Республика викал, ВНР Министрий Совета Председатела заместитель Д. Лазар.

ВIаши Экономически новкъостал деча Совета XXVIII сессе даь соцамаш кхоачашдарна беш бола болх вIаштIехьбаккхарца дувзаденна йоагIаш йола решенеш тIанийцай Исполнительни комитето.

ХА МА ТИЛИЙТА!

Республика кхашка ялат чуэца доладеннад. Лаьтта леладераша массаза я эггара бехктокхамегIа, эггара чоалханера гIулакх хиннад ялат чуэцилга. Нохч-ГIалгIайчен ялат леладораша дош деннад 515 эзар тонн ялат даккха, фийг бола ялат дIадийнача хIара гектара тIара 20,6 центнер, шекара свекла 225 центнер, гидуаргаш 12 центнер, тхьамка 11,4 центнер, коартол 100 центнер, баьцадаараш 141 центнер яккха.

Колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа партийни организацеша кулгал а деш деррига низаш тIадохийт тIанийца социалистически декхараш кхоачашдара.

«1974 шера ялат чуэцилгеи юртбоахама продукташ кийчъелгеи Iалашдара де дезарех» болча КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам тIа мааллара ялат леладерий керттера декхар да ка бола ялаташ лоацпача хана чуэцилга, хIара комбайнах, тракторах, автомобилах, кхыча механизмех мамогга дукхагIа пайда эцилга, ялат чуэца йиш йола цхьаккха сахьат зехьа ца дойтар, кхай тIа цхьа ка ца уллийташ гуйре чуерзаяр.

Чакхъьиначa комбайнерий, трактористий, шоферий, юрта боахама специалистий производственни совещанешка хьалха латтача комбайнераша шоашта тIанийцад доккхий социалистически декхараш.

Бехктокхаме экзамен эттай боахамий партийни организацешта хьалхашка. Ялат ший ханнахьа чуэца доладарах а сихха чуэцарах а дукхагIча даькъе тийша да тIанийца социалистически декхараш кхоачашделга. Из къаьстта чIоагIа дагаккаба деза агитатораш ен политинформаторашен.

КХАШКАРА ПОЛИТИЧЕСКИ БОЛХ

ХIанз лоархIаме да СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш деча хана наха юкъе беча кхетама балха тIа Iоаяьча опытах пайда эцар, ялат толамца чуэцаран паччахьалкхента доккарен из тIаерзаяр.

Ялат леладерашца беш бола политически болх цахаддаш, хIара денна бе беза хIара къахьегамхочоа парте дош дIадовзаргдолаш. ХIара денна бригадашка, кхашка, хьатташка болча агитаторашеи политинформаторашеи кхашкарча къахьегамхошта хьалха даха деза лоадамбоацаш хIама ялат чуэцача доацилга. Агитатора ,политинформатора еш йола хIара беседа айхха йийза хила еза къахьегама коллективана хьалхашка латтача декхарашца.

Партийниц организацеша йоакхо е еза хIара колхозе, совхозе, транспортни предприяте ялаташ чуэцача ерригача хана кхашка бергболча политически балха планаш оттаяра, агитатораши политинформатораши боагI-боагIача дIанийсбара.

Гуйре чуерзаю ха из ялат, кхыйола продукташ дукхагIа яхара хоадамбу ха я. Из толамца дIаяхьара доккхагIа дола декхар юрта механизатораштa тIадут. Укхаза боккха болх бе моттиг я инженерех, техникех, агрономех болча агитатораштеи политинформатораштеи, комбайнерий, трактористий, шоферий, техникана ремонт ерий, хьатташка барий балхаца бувзабенна мел барашта.

Ялат чуэцача хана беча политически балха юкъе йоккха моттиг дIалоац гойтара агитаце. Из хила еза КПСС XXIV съезда решенеш дIайовзийташ, 1974 шера тIанийца социалистически декхараш гойташ, интернациональни патриотически уйла йолаш къахьегамхой хьалкхебара тIаерзаяь. БIаргагургйолча хьалтеха хила еза хIара бригада ялат даккхарен доккарен планаши социалистически декхараши, хIара комбайнера тIанийца декхараш, ялат сихен ца дойташи чуэцара тIахьехаш плакаташ, тIахьехамаш хила деза.

ЧIоагIа лоархIам болаш да моральнии материальнии стимулех бизза пайда эцар. ДикагIча комбайнера, шофера дIаюха тела цIе вымпелаш телар, котбаьннарий цIераш Сийлен книжка тIа дIаязьяр, котбаьннараштa хетаяь къаьстта къахьегама листокаш, «Молнеш» арахецар, къахьегама сийлен байракх урагIъяхийтар санна дола моральни гIулакхаш пайдане хилар гучадаьннад вай республика дуккхача боахамий опыта тIа. «Материальни безам болара формаш эргайоахаш тоаеш, — белгалдоах КПСС XXIV съезда ЦК яьча отчетах йолча резолюце тIа, — мамогга айбе беза моральни стимулий лоархIам, къахьегаме хьалха латтарий сий де, уж лархIа бева, дIайоаржае еза цар маьхала опыт».

Нийса гIулакх ду сага совгIат делча, преми елча из массанена а дIадовзийтача колхозийи совхозийи партийни организацеша. Тlаккха котваьнначунна, белгалвоаккхачунна улув латтараш цунна тара хила, тIехьакхе, нийсле гIертарал совгIа балха тIа дикагIа толамаш даха хьажа а гIерт.

КIезига лоархIам болаш дац кхашка культурни гIулакхаш делга вIашагIдоллилга, юкъара кхача буалга лерттIа дIаоттадар.

Партийни, профсоюзни комсомольски организацеша йоакхо е еза кхашкарча станашка массайолча хана керда газеташи журналаши хулийтилга, радиоприемникаш, телевизораш болх беш хулийтилга. Культура учрежденей агитбригадаша вIашагIдолла деза художественни самодеятельноста концерташ уттаделга, кхыйола салаIара мероприятеш чакхйоахилга, болх беш хила еза дIа-юха лела библиотекаш.

ТIанийца декхараш кхоачаш а тIехкхоачаш а дергдолаш вIаштIехьдаккха деза гIулакх. Цу хьалашка колхозийи совхозийи партийни организацей, берригача коммунистий лоархIамегIа дола декхар да баьккха толам дIахо айбар, производства материальни торонашца цхьана юртарча къахьегамхой бух боаца инициативеи политически хьинари диззагIа гучадалийтар.

СССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

СССР Конституце 55-ча статьяга хьежжа СССР Лакхехьарча Совето соцам бу:

Советски Социалистически Республикай Союза ийсазлагIа хержача Лакхехьарча Совета хьалхара сесси гулйойла 1974 шера 25 июне гор. Москве.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель **Н. ПОДГОРНЫЙ.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль.
1974 шера 24 июнь.

ПХЕЗЛАГIА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ВОРХIЛАГIА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРАХ

Пхезлагlа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета ворхIлагIа сесси хьаелл тахан, 1974 шера 25 июне, Iуйрийна 9 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара ЦIагIа.

Депутаташ дIаязбергба КПСС обкома политически дешара ЦIагIа Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз.

Автономни республикай газетий летучка

Укх деношка Грозне хилар «Социалистическая Осетия», «Дагестанская правда», «Кабардино-Балкарская правда», «Грозненский рабочий» яхача газетий юкъара летучка. Летучка хьаеллаш къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. М. О. Бузуртанова.

ВIашагIкхийттача редакционни коллегей членаша йир хIара газета обзор, дийцар укх шера 1-ча июне арадаьннача автономни республикай газетий цхьана арахийцача номерах.

Летучке къамаьлаш даьча газетий редактораша «Кабардино-Балкарская правда» — Черемисина, «Дагестанская правда» — Комиссарова, «Социалистическая Осетия» — Гокоева, «Грозненский рабочий» — Безугле белгалдир Къилбаседа Кавказа автономни республикай газеташа вIаши бувзам лоаттабарах, цхьана номераш арахецарах цу республикай къахьегамхошта лоалахошкахьара кердадар довзийтара, цар бувзам айхагIа хилийтара боккха пайда боалаш хилар, къамашта юкъера доттагIал чIоагIдара гIо деш хилар.

Т. ТУГАНОВ.

КОМБАЙНАШ — КХАШКА

Пятилетка къоастамбеча шера ялат чуэцача деношка са тувсаш дукха хьийжар «Грозненски шурий» совхоза ялат кхедераш. Из ха хIанз хьатIакхаьчай, комбайнаш кхашка араяьннай. Ростовски областа хьалха латтача комбайнерий инициатива хьал а лаьца техникага овсарегIа болх байтара социалистически яхье баьннаб совхоза механизатораш, хIаьта 10—12 балха дийнахьа ялат чуйица даккха дош а деннад.

Эггара хьалхара касараш дийшад кхашка: хьакха болабаьб мукх. Из болх дIаболабаьраш шоллагIча отделене механизатораш ба, цига хьалхагIа кхаьчаб мукх.

Жуков Алхазура комбайно даьккхар эггара хьалхара кес, цунна тIехьа — Кагерманов Сайди, тIаккха Денисенко Василий вар.

Совхоза керттерча агронома Н. А. Иноземцева дувц:

— Тха механизатораша КПСС Центральни Комитетен СССР Министрий Советен «1974 шера юртбоахама продукташ чуэцалгеи кийчъелгеи Iалашдара де дезарий хьакъехьа» яхача соцама жоп а луш ца дойташи сихен ялат чуэца лаьрхIад, хIаьта доагтIаш дола гIулакх деш ялата культураш дика а кхеяьй цар. БIарг лехьесташ хоза да кхаш, дуккха ялат чуэца торо хургхилара белгало я из.

Укх шера ялат дIадийна кхаш совхозе дукхагIа хилар бахьан долаш хIара агрегато чуэца дезар а дукхагIа да. Цудухьа ялат чуэцилга групповой методахи шин сменагIа болх беши чакхдаккха лерхI оаха. Цул совгIа техника гIулакх делга, доагор чудоттилга духхьал кхашка де а цунца цхьана техникага овсарегIа болх байта а лаьрхIад.

Кийчъяь техпомоща машинаш я, царца механикаш Ш. Шавлаев, Ш. Арцакаев, А. Успанов эшшача хана техника тоае кийча болаш кхашка хургба. Цудухьа комбайн сеца лоаттаелга хургдац укхаза.

Комбайнаш моллагIча Iалама хьалашка болх бе. Iоджа ялат хьакха йиш йолаш лаьрхIача гIирсашца Iалашъяь я.

20 эзар тонн совгIа ялат даккха цунах пхи эзар тонн паччахьалкхенга дохка лаьрхIад укх шера совхозо. Из декхар кхоачашдулургдолаш да. ХIара ди тIехьагIа шерагIа яхь йоаржаеш, сихагIа ялат чуйица даккха хьинар айдаь къахьег совхоза кхаш леладераша.

Л. ЛЕОНОВ.

СУРТА ТIА: «Грозненский шурий» совхозе мукх чуэцаш ба.

Автора сурт.

ДЕРРИГА А — ХЬУВКЪАМА

Республике цхьадолча боахамашка хьалха кхача ялат чуэца доладаьд. ХIанз чуэцар дукхагIча даькъе мукх ба, хIаьта чуйнна Iалашду доакъар, массехк ди даьлча доладергда чуэца кхыдола ялаташ а. Мишта кийчо яь накъабаьхкаб цу лоархIамеча кампанена республика юрта боахама къахьегамхой?

Цу хаттара жоп луш «Сельхозтехника» Нохч - ГIалгIай объединене председатела И. А. Аванесова дувц:

— Iалама хьалаша укх шера тIехьдаьхад ялат чуэцара балхаш, хIаьта михон догIаш ен ялаташ дувшадаь а моттигаш я. Цудухьа техникана дукхагIа Iаткъаш а халагIа а хургда ялат чуэца. Цунга хьежжа кийчъяьй совхозаша, колхозаша, объединене предприятеша еррига техника. Дуккхача боахамашка шин сменагIа болх бе кадраш я, ремонтни отрядаш вIашагIъехкай, механизаторий моральнии материальнии безам совбаккхара де дезараш белгалдаьд. Из гIулакх дуккха дукхагIча боахамашка дика вIаштIехьдаьккхад, бакъда хIаьта а, Назрановски, Сунженски, Малгобекски районий цхьадолча боахамаша йоагIаш йола кийчо яьац ялат чуэцара.

Укх шера республика кхашка ялат чуэцаш хургья 1100 комбайн, царех ши бIаь совгIа «Нива», «Колос» яхараш а йолаш.

Хьувкъам чуэцача дакъа лоацаш колхозийи совхозийи ши эзар автомашин, промышленни предприятешкара яхийта 1300 автомашин хургья.

Цу дерригнеша торо хулийтаргья 10—12 балха дийнахьа деррига ялат чуйица даккха.

Я. БУБНЕНКО.

Дика доакъар хургда

РЕПОРТАЖ

Укх шера йол 1400 тонн, сенаж 1000 тонн, хьажкIай силос 9000 тонн Iалашъе ёзаш ба хьайбаш леладераш. Из бехктокхамера декхар кхоачашдара деррига низаш оарцагIдаьха къахьегаш ба «Автуринский» совхоза доакъар кийчдераш.

Сабелгало йоаллаше тхирагIа арайоал люцерна хьокха агрегаташ. Цхьан - шин дийнахьа ловсар яхийтачул тIехьагIа касарах улла люцерна вIашкатох.

Сенажа люцерна йолла лаьрхIа кIоагаш хьалхе а кийчдаьд. Чура цIендаь докъадаьчул тIехьагIа кIала ча хьаьрца латт.

Хадданза хьатIаух люцернах етта тракторни тележкаш. Люцерна хьокха кха 2—3 километр мара гаьна дац фермана.

— Дийнахьа 15—20 рейс е кхоаву со, — йоах трактериста Хамильханов Вахас.

Иштта шоай декхараш дика кхоачашду доакъар хьатIаувзача трактериста Махмудов Сайд - Хьамзата, шофераша Бийсагуров ТIапас, Абумуслимов Дикие, кхыбараша.

Сенаж йоллилга укх деношка мара дIадоладаьдац совхозе. Ялх бIаь тонн чугIоргйола кIоаг бизза болабаьб № 1 йолча участке.

— Деррига низаш тIадохийтаргда оаха из кIоаг массехк дийнахьа дIакъовла. — йоах участка начальника Межидов Мухьаде. — ДогIа тIа ца кхоачийташ из дIакъовла уйла я тха.

Укх бетта 19-ча дийнахьа люцерна хьакха йолаяьй совхозе. ХIанзле кхо бIаь гектар хьекха а баьина 250 тонн йол аргIаш даь промышленни комплекс йолча ферме дIаоттаяьй.

Хьалха - тIехьа этта цхьатарра лел люцерна хьокхаш йола Мусаев Лечий, Зяудинов Саланбека, Алиев Руслана агрегаташ. Царех хIаране 150—180 процент кхоачашъю ден нормаш. Цу кхаь агрегато ялх дийнахьа кхо бIаь гектар люцерна хьекхай.

— ПланагIа люцерна цхьан гектара тIара 29 центнер яккха еза, — йоах Дикаева. Цкъа хьекхача 19 центнер яьннай. ХIаьта кхы а шозза хьокхаргья, оаха. Цул совгIа лоаман даьгIенехи цонехи бизза пайда эца лаьрхIа укх шера цхьа эзар бежан лоамашка дигад оаха. Массаза санна 400 тонн йол лоамашка Iалашъергья, цига Iа даккха дутача 200 бежана.

Силоса дIайийна 600 гектар хьажкIаш я совхозе. ХIара гектара тIара 180—200 центнер моша доакъар даккхара хьажкIашта дика Iунал даьд механизатораша.

Лоацпача хана из лоархIамера кампани чакхъяккхара шерра яхь йоаржаяь къахьегаш ба совхоза доакъар кийчдераш

Т. АРЧАКОВ.

СУРТА ТIА: стогометателаца йол хьалтелаш ва Сабаров Iимран, аргIа нийсдеш ва дуккхача шерашка из болх баь Яхьяев ШапаI.

Автора сурт.

КЕРДАЧА СИСТЕМАГIА КЪАХЬЕГАШ

Тха коллектива Iалаьмате боккхача лоархIамера гIулакх а хиина дIаэттар укх шера январь бетта Карабулакски химически реагентий завод планированеи экономически стимулированеи кердача системага яккхар. ДIаяхача хано хьахьекхад экономически реформа толашагIа хилар. Кердача хьалашка болх беча предприяте а нийслургья производства экономически эффективность лакхъеча дукха халонаш. Экономически реформа гучадоах пайда эца безаш дола дукха дика хьалаши торонаши.

Производства эффективность лакхъяра къовсам лоаттабеча де дезар да техниках бизза пайда эцар, бедал, материалаш доагор, электроэнерги, ахча кходар, балха хIара минутах бизза пайда эцар, хIара болхлочун къахьегама овсарле лакхъяр. Производства эффективноста керттера хьокхам ба беш бола пайда. Укх шера санна цIаккха тIаккхувш хиннабац паччахьалкхенна беш бола пайда лакхбара. Предприяте беш бола пайда меллаб хьийжа Iац счетни, финансови, планови отделий болхлой, цу гIулакхага чIоагIа теркам тIабахийта хьеж боахама кулгалхой, инженераш, завода болхлой.

Цун бахьан малагIа да кхетадеш да. Планированеи экономически стимулированеи кердача системагIа болх беча предприяте пайда нийбу кходаьча ахчах. Паччахьалкхенна предприяте беш бола пайда дукхагIа ме хул, дукхагIа хул материальни поощрене, социально-культурни мероприятей, наха чубаха цIенош хьаллеча фондашка. иштта предприяти дегIайоалаеча фонде чудоагIа ахча.

Цунца дувзаденна паччахьалкхенна предприяте беш бола пайда производства керттерчарех цхьа хьокхам ба. Нагахь санна бедал, материалаш, доагор, электроэнерги, кхыйола материалаш, алапе фонд кхоеш ца хуле, болх ца беш оборудовани еца латташ хуле, къахьегама овсарле лакхъяра йоакхо ца йойя хьахила йиш йолаш бац из лоархIамера хьокхам.

Эффекти эффективности яха ши дош ше-ший белгалонаш йолаш да. СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш хулача ден сийна ах шера план 16-ча июне кхоачашъе дош делар тха завода коллективо. Ше денна дош ханал хьалха кхоачаш а деш ах шера план 11-ча июне кхоачашйир цо. Цох ала йиш я эффект аьнна. Духхьала цо хьахьокхац предприяте болх эффективно баьб е баьбац. Цу даькъе вIаши дуккхьала нийсде деза продукци арахецача дIадалийтари хьахиннари, вешта аьлча мел пайда баьб хьажа веза.

ДIабахача пхе бетта массадолча технико - экономически хьокхамий паччахьалкхен план тIехкхоачашйир завода болхлоша. ПланагIа лаьрхIачул совгIа паччахьалкхенна 50 эзар сом пайда а беш, заданел совгIа маьхала яьккхар 110 эзар сома маьха товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 11,7 процент тIехкхоачашъяьй.

Иштта башха-дика производственни толамаш даха тха вIаштIехьдаьннад КПСС ЦК декабрьски (1973 шера) Пленума решенеши КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцами кхоачашбара хьинар кхо ца деш завода болхлоша къахьегарах. Дукха кхетама болх баьб кадрашца, къахьегама хьалаш тоадара йола мероприятеш, организационно - техническии мероприятеш производствана юкъеххихьай.

Бурув тохача эшаш йола керда феррохром - лигносульфинат яха реагент арахецара тIадерзадаь дукха балхаш деш да заводе цунна реконструкци яра. Из продукци арахеца йолаелча чоалханерча хьалашка кIоарга бурув я тохаш скважинаш яха йиш хургья. Цига хьинаре дакъа лоац рационализатораша. ДикагIболча рационализаторех лоархIаш ба цехий начальникаш В. А. Жидков, Г. И. Петров, машинист М. Г. Татаринцев, вокххагIвола аппаратчик В. И. Коцкий, приборист В. В. Войтенко, кхыбараш.

Укх шера хьалхарча квартале Ерригсоюзни социалистически яхье даьхача толамий итогаш яьчул тIехьагIа СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства предприятешта юкъе шоллагIа моттиг а хьожаеш завода коллективана еннай 2250 сом преми.

Завода реконструкци еча дукха халонаш нийслургья, цхьабакъда уж эша а еш паччахьалкхени встречнии планаш тIехкхоачашъе дош деннад завода коллективо. Цу даькъе бIубенна къахьегаш а я из.

И. КОСИВЧЕНКО,
Карабулакски химически реагентий завода планови отдела начальник.

РАЦИОНАЛИЗАТОРАШ — МАШИННАЬКЪАХОЙ

Грозненски локомотивни депо рационализатораша къахьегама овсарле лакхъяра тIадерзадаь кердадараш лехаш дукха къахьег. 50 гаргга рационализаторски предложени кийч а яь производствана юкъейилхьай укх шера. Цар торо хилийтай 4600 сом паччахьалкхенна пайда бе.

Рационализатораша баьча балха итогаш яьчул тIехьагIа хьалхара моттиг хьожайир керттерча механика цеха бригадира Сердюк Иван Сергеевича, экспериментальни бригада слесара Баев Емельян Ивановича. Массаза а творчески къахьегача цариа корадоагIа кердадараш. 30 шу дизад рационализаторски балха тIа И. С. Сердюка хьинаре дакъа лоаца. Цу шерашка 80 рационализаторски предложени кийч а яь производствана юкъейилхьай цо. Уж производствана юкъейоалаярах паччахьалкхенна 40 эзар сом пайда хиннаб. Цул массехк рационализаторски предложени мара кIезигагIа кийчъяьяц Е. И. Баева.

Цар дикка тоаяьй тепловозашта ремонт яра технологи, кходаьд паччахьалкхенна итташ эзараш сомаш.

Болхлой къахьегам аттача боаккхаш дукха рационализаторски предложенеш кийчъяьй хьинаре къахьегача рационализатораша А. Джабраилова, М. П. Рудика, слесараша Е. П. Серобабина, Н. В. Зозуляс, А. А. Купина, къонача рационализатораша А. Григоряна, А. Голумяна, кхы дуккхачар а.

Рационализаторски балха кулгалдеш я опыт йола инженераш, техникаш, производстве хьалха латтараш юкъе бола технически совет. Хан-ханнахьа хьачуккхаьчача предложенешка хьож из. Рационализаторий балхах лаьца арахецаш лаьрхIадола газет да. Иштта цига кийчъяьй дикагIболча рационализаторий портреташ тIадола стенд.

Укх деношка Ерригсоюзни машиннаькъахой дезача ден сийна къахьегама вахте эттаб новатораш. Цар дош деннад творчески къа а хьегаш, пятилетка диълагIча шера план ханал хьалха кхоачашъяра лоаттабеча къовсаме дизза дакъа лаца.

* * *

Дикача производственни совгIаташца белгалдоаккхаргда машиннаькъахой цIей аьна селхан шоай юкъарча собране дош делар Грозненски депо комсомольско - кагирхой колонна болхлоша. Цар кийч а даь тIанийцар доккхий социалистически декхараш. Къоначча машинисташеи цар гIоначашеи дош делар ер шу доладучча хана тIанийцача социалистически декхарах лаьрхIачул совгIа бе за мухь тIабола 70 поезд дIаюха югаш, планал совгIа 20 тоннал чухьнахьа доацаш дизельни доагор кходе. Комсомольско-кагирхой колонна коллективо тIахьийхар эксплуатацеи ремонтнии цехий болхлой шоаш дIадоладаь дика гIулакх хьаллацаран машиннаькъахой деза ди дикача къахьегама толамашца белгалдаккхарах.

Из дика гIулакх дуккхача локомотивни бригадаша чIоагIа раьза хиина хьаллаьцад. Масала, Истамулов Султана кулгалдеча локомотивни бригадас социалистически декхараш тIанийцад 4-ча августага кхачалехьа заданел совгIа ши беза мухь тIабола поезд дIа-юха йига а, ши тонн дизельни доагор кходе а. Къоначар инициатива иштта хьаллаьцай пассажирски поездаш лелаеча Дементьев Леонида, Селезнев Бориса, Шмаргунов Александра кулгалдеча бригадаша, кхычар а.

Г. АНОХОВ.

ДЕШАРА ШУ ЧАКХДАЬННАД

ЭКОНОМИЧЕСКИ ДЕШАРА СИСТЕМЕ

«Къахьегамхой экономически образовани тоаяра хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баьча соцамга хьежжа «Сунжанефть» НГДУ шин шера болх баьб дуккхача наха экономически дешар Iомадеча системо. Экономически дешара системе лоархIаме моттиг дIалоац «Экономически знаней лардаша». Тха предприяте из курс болхлоша Iомаю.

Тха предприяте экономически дешаро новкъостал де деза ийслагIча пятилетка задащеш толаме кхоачашъяра, производства эффективность дIахо лакхъяра, къахьегамцеи социалистически доалахьеццеи коммунистически гIулакх леладергдолча уйланца хIара болхлочоа кхетам балар духьа лоаттабеча къовсаме болхлой, ИТР-ий, гIулакхерча наьха творчески хьинар айдара. Из дешар Iомадеча хана лоархIаме да предприяте, цеха, участка боахама гIулакхий анализ яра экономически кхетам эцар, производства резерваш лахар, цу резерваех технико-экономически хьоккхамаш тоадара пайда эцар.

Экономически дешара боккха лоархIам баьб тха предприяте. Болх беш болча берригача нахах 30 процент совгIа бараш чулаьцабар экономически дешаро. Производства экономикан производствана доал дарей школе дешара шин шу толаме чакхдаьккхад. ИТР-ехи гIулакхерча нахахи 53 саго, болхлоех 65 саго — экономически знаней школе, болхлоех 31 саго — экономика программа а йолаш коммунистически къахьегама школе. Экономически дешара сете дешаш инженерно - техническа балхаш дерех 20 саг хинав, Грозненски мехкдаьтта институте. КПСС Сунженски райкоме, предприяте царца семинар яра наькъаца кийч а веш. Экономически знаней пропагандисташ дика кийчбаь бар. ХIара денна шоаш беча балха тIа экономически литературах — экономика ювцача учебниках, брошюрех пайда ийца ца Iеш, пропагандисташа иштта пайда эцар экономически знанех йолча гойтара пособеех, диафильмех. 1974 шерен 9 пятилеткан планаш кхоачашъяра леламах лаьна НГДУ-с телача сводкех. Занятеш яра масса йола оборудовани чу а оттаяь кийчъяьй къаьстта помещенеш. ХьалхагIе а денз оттаьчей деша багIарашта дIайовзийтачей расписанеехи планехи яьй занятеш.

Экономически знаней школаши группаши структурни подразделенеегIа профессеген образованегеи хьежжа вIашагIъехка яр.

Управлене аппарате вIашагIъеллаяр производства экономика лардийн доалдарей школа 2 группа (ИТР-ехи гIулакхерча нахахи, капитальни ремонта цехе — мехкдаьтта кийчдечей хьаувзачеи, тIоанашка давлени лоаттаеча участкашкарча а скважинашта капитальни ремонт еча цехерча а инженерно-технически болхлоех. Экономически знаней лардий школа пхьаца вIашагIъеллаяр №1 а № 2 а йолча районии инженерно - технологически службашка, скважинашта капитальни ремонт еча цехе, электроснабженеи электрооборудованеи прокатно - ремонтни цехе, тIоанашка давлени лоаттаеча участке. Коммунистически къахьегама школай ши группа вIашагIъеллаяр болхлоех, хIаьта царех цаI 19 саги (мехкдаьтта доаха операторах), шоллагIъяр — 12 саги (электромонтерах) юкъе волаш.

Экономически дешара школашка дика чакхъяьлар итогови занятеш. ЧIоагIа уйла тIаяхийтаяр итогови занятешта, хIана аьлча цар лийрхIар шоаш Iомаяь знанеш ларрагIа дIахо яхьаран чIоагIъяран, Iомадаь даьннар вахарцеи парте политикацеи вйхха дувза а дувзаш кIоаргагIа кхетадара коммунисташтеи парте боащача активисташеи новкъостал делга дар.

Производства экономикан доалдарей лардий группашка хиннача итогови занятешка бар НГДУ начальник нов. Д. Г. Коршаков, керттера экономист, скважинашта капитальни ремонт еча цеха парторганизаце секретарь нов. В. И. Куличенко, парткома член нов. А. Д. Шулек. Цу группашка деша баьгIараша шоай рефераташ йийшар: «Къахьегама овсарле лакхъяра экономически лоархIам» — нов. Л. Н. Заболотскаяс, НГДУ рационализацеи изобретательстваи дешашта йоккхагIйола инженер; «Къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхари къахьегама овсарлеи»—нов. В. Н. Мальцевский, НГДУ воккхагIвола инженер; «Къахьегама овсарлеи продукце дикал тоаяри»— нов. Н. Д. Маркова, НГДУ бухгалтер, иштта дукха кхыйола рефераташ а йийшар.

Шоай рефераташ ешаш хиннача деша багIараша шоай къамаьлаш тха предприяте балхаца дувзар, — НГДУ-рча бокъонца йолча материалах пайда эцар, тха цехийи участкайи вахарей балхарей масалаш а кхувлаш хьахьоккхар. Ше реферат ешаш нов. Мальцевске масал доаладир НГДУ хьаоза мехкдаьтта кийчдечей хьаозачей хана дисолвахахи приполифосфатахи пайда эцарах, болхлой низ объекташка дIанийсбарах, производствении процессашта механизаци автоматизации ярах. Нов. Балакиревас ше реферат ешаш къаьстта уйла тIаяхийтар тха предприяте къахьегама овсарле лакхъяра гIулакха стимулировани яраи цу гIулакха материальни поощрене фондех пайда эцаран. Рефераташ ювцача хьинаре дакъа а лаьцар, къамаьлаш а дир Л. И. Земцовас, М. И. Соломатина, С. В. Максимовас, къахьегама овсарле лакхъелга социалистически яхьа лелам тоабарца, материальпо - технически Iалашо тоярца, бувзама болх дика вIаштIехьбаккхарца бувзаш дийцача кхычар а

Экономически знаней лардаш Iомаеча школай группашка экзаменаш хийттар «Экономически газето» могадаьча контрольни хаттараш а уттадеш. Цу школашка экзаменаш хаттара комиссеш вIашагIъехкар группа пропагандист, НГДУ кулгалгара, парткомагара, профсоюза группкомагара викалаш юкъе а болаш. НГДУ кулгалгара цу группашка дувцачунга ладувгIаш бар: керттера инженер, планови отдела начальник, къахьегама отдела начальник, керттера бухгалтер. Экзаменашка болхлоша тайина жопаш тха предприяте вахарца, НГДУ, цехо, участко технико-экономически хьоккхамаш кхоачашдарца айхха дувзаш дар. Итогови занятеша хьахьекхар, деша багIараш дукха хIамаш Iомадаь хилар, программа тIа латта экономически тема шоашка кийчъюлургйолга, реферат оттаеча хана экономически литератураца болх булургболга, экономика дешаех лаьца болхлошцеи ИТР-ашцеи къамаьлаш деи беседаш еи ховргдолга.

Экономически дешаро новкъостал даьд тха предприяте технико -экономически хьоккхамаш тоалара а коммунистически къахьегама ударникаш дукхагIа хилара а. ХIанз 224 коммунистически къахьегама ударник ва НГДУ. Мехкдаьтта даккхара пхе шера план 100,8 процент кхоачашъяьй, планал совгIа 2000 эзар тонн «Iаьржа дошув» даьккхад, планал совгIа 5,5 миллион кубометр «сийна доагор» даьккхад. Планал совгIа реализаци яьй 79 эзар сома маьха товарни продукцеи, продукци арахецарга бода мах 50 эзар совгIча сома лохбаьб. Къахьегама овсарле лакхъяра план 104,6 процент кхоачашъяьй.

ДIадодар кIезигагIа а долаш продукци арахецаца а ийслагIча пятилетка къоастамбеш дола шу деррига технико-экономически хьоккхамаш толаме кхоачашдарца белгалдаккха а лаьрхIа ба берригa болхлой ИТР-аш, гIулакхера нах.

Б. СЕРГЕЕВ.

ХАННАХЬА ЙИР КИЙЧО

«1974 шера юртбоахама продукташ чувиллеги кийчъеллеи Iалашдара де дезарий хьакъехьа» бола КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи соцам довзаьа хиний хьаллаьцар тха района ялат кхедераша. ХIанз тха колхозашкеи совхозашкеи деррига низаш тIадахийтад ялат чуэца доладелча цаI машина сеца латтаргйоацаш. Тахан ца даьчох кхоана бекхам хургболга кхета а деш ха ца тулийташ къахьег тха механизатораша.

Ялат хьалкхедар ах гIулакх мара дац. Керттера дар ца дойташи лоацача ханеи из чуэцар да.

Боккха теркам тIабахийтаб оаха лерттIа ялат чуэцара балхий план оттаяра. Из чIоагIа лоархIаме да: ка бола ялат хьакхари ардари, из дIаувзилга, цунна обработка елга, ча дIа а увзаш мукъадаьха кхаш оахилга белгалдвьд.

Балха план хIара бригадага, хIара механизаторга дIакхачийтай. Техника дIа-хьа лелара наькъаш белгалдаьд. Эшаш дола каьхаташ вIаштIехьдаьхад.

Хьалхе лаьрхIачох 12500 гектар ка бола ялат 10—12 дийнахьа чуийца дарга тхо.

Тха торонаш миштай?

Района боахамашка 116 самоходни комбайн я, цу даькъе 28 «Колос» а йолаш. Из ерригa техника ремонт а яь кийча латт.

Хьалха кхаьча ка бола ялат 80 процент хьакхари ардари къаьста я долаш чуэца лерхI оаха. Юхедисар хьоккхаше оардаш чуэцаргда. Касарах улла ялат аьрда доаллаше а кхай йистошка дIа а озаш чах аргIаш де лерхI механизатораша. Цо торо хулийтаргъя доакъара дика ча кийчде, дIахо деча балхашта кхаш мукъадоахаргда.

Балха планаш тIа белгал мадаккхара - дийнахьеи буси цхьаи комбайна духхьал хьоккхаш касарах Iоаувллаш 35 гектар, оардаш 25 гектар, хьакхари ардари цхьана долаш 22 гектар кхоачаргья.

Ерригача комбайнаша шин сменагIа болх бергболаш хIара агрегата тIа шишша комбайнер ва.

Ялат чуэцача дакъа лоацаш хургва комбайн лелае бокъо йолаш вола района боахамий 28 гIулакхера саг. Эшача хана штурвала тIа оттаргба уж. Духхьал групповой хьисапе мара чуэцаргдац ялат.

Боахамий амбараш, механизмаш латта хьатташ, ялат цIенду машинаш ялат дIачуэца кийча я. Комбайнашка, машинашка, тракторашка нийса болх байтара совхозашкеи колхозашкеи вIашагIъехкай диспетчерски службаш. Царна кулгалдеш опыт йола специалисташ хургба. Тракторнокхаш леладеча бригадашта тIачIоагIъяьй техника текущи ремонт еш йола «летучкаш», газоэлектросваркаш.

Ерригача техникага, машинашка лерттIа болх байтара тIахьожам лоаттабе вIашагIъеллай райисполкома председатель керте вола районни оперативни группа.

Ялат чуэцача дакъа лоацарий къахьегамцара безам совбаккхара моральнии материальнии совгIаташ тела оттадаьд, планаш тIехкхоачашъяьраш та алапел совгIа ахча лургда баьча балха дикалга хьежжа.

Социалистически яхь шерагIа йоаржаяра беседаш ергья, хьалха латта опыт дIайовзийтаргья радиоца, пенгазеташца, бюллетенашца. Котало якккхачуи сийна цIе байракхаш хьалъийергья.

Балха итогаш еш белгалбоахаргба болх тесса лелабераш, тIадилла гIулакх кхоачаш ца лераш. Болх цIенеи дикеи ца бича шийна тIабоагIа пайда эшалургболга хов комбайнера. Цудухьа ставропольцаша санна «дикала» талон тела оттадаьд оаха.

Ялат чуэцача дакъа лоацараштa дика вахара хьалаш Iалашдергда. Кхашка кхоза кхача кийчбергба. Цlеча уголокашка керда газеташ, журналаш лоаттадергда хадданза.

Р. МУРТАЕВ,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

БРЯНСКИ ОБЛАСТЬ. Климовски района «Рубежское» колхоза керттерча агронома Пляхотко Надежда Яковлевнас толамца кхоачашъю практикеи производствеи Iилман карагIдаьннараш юкъекхахьа аьнна шийна хьалхашка оттаяь творчески план. Колхозе духхьашха болабелар цхьоалагIча класса мара доаца фу дIаде, алсамъяьлар кхашка йилла удобренеш. кхашка деча балхий дикал лакхъелар. Керттерча агронома творчески план духхьал цун ший гIулакх хинна дисанзар. Надежда Яковлевнай инициативах чакхйоаккхаш йола цхьаь цаI лоархIам бола мероприяти колхозаша чIоагIа айяь ца ювцаш чакхъялацар. Из бахьан тоъал лакхбелар ялата, коартола, кхыча культурай хьувкъам.

Коммуниста Н. Я. Пляхоткой масалах Брянщина бIаьш бола специалисташ личии творчески планаш увттаеш болх бе болабелар. Укх шера колхозхоша лерхI юртбоахама культурай хьувкъам кхы а лакхбе.

Дикача болама тхъамаш хьахиннад.

СУРТА ТIА: «Рубежское» колхоза керттерча агронома Пляхотко Надежда Яковлевнас ший балха опыт боккхача безамца дIалу коллегашта. Аьттехьа — лоалахарча «Путь к коммунизму» колхоза агроном П. В. Песенко.

И. РАБИНОВИЧА сурт.
ТАСС фотохроника.

ГIИШЛОНХОЙ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

ИйслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера доккхийи бехктоккхамеи деккхараш хьалхашка латт Назранерча ПМК-432 гIишлонхошта. ГIишлош хьалъеча дIайохийта ха кIезигъяр, уж дикагIа хилийтар, церга дIадодар кIезигдар керттерчарех цхьа декхар да. Укх шера планагIа йистеяха мел еза пусковой объекташ эксплуатаце дIа а луш, уж хьалъярга дIабоIа мах планагIа лаьрхIачул 6,5 процент лохбе, къахьегама овсарле 3 процент лакхъе социалистически деккхараш тIаийцад цар.

ДIадахача шера йиълагIча квартале социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах ПМК-432-на хьожайир «Чечингсельстрой» треста карара кара тела Цlе байракх. Цхьаккха брак ца нийсйолийташ пускови объекташ ханал хьалха эксплуатаце дIаяларах 15700 сом преми а елар гIишлонхошта.

ХIанз колонна къахьегамхоша шоай деррига низаш оарцагIдаьхад 2022 эзар сома маьха гIишлон-монтажни балхаш чакх а доахаш шера план 25 декабре кхоачашъяра. Укх шера хьалхарча пхе бетта дIадахача шера цу юкъа даьрел 6,2 процент дукхагIа гIишлонмонтажни балхаш чакхдаьхад цар.

Къаьстта дика къа а хьегаш паччахьалкхеи плани тIайнйца социалистически деккхараши тIехкхоачашдеш дикка дукха участкаши бригадаши я ПМК-432. Масала, прораб Евлоев Iамирхан керте латтача Назрановски юрта боахама техникум хьалъеча гIишлонхой участка болхлоша пхе бетта план 222 процент кхоачашъяьй, хIаьта хьалхарча ах шера план а дикка тIехкхоачашъяьй. ГIишлонхой бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Социалистически Къахьегама Турпала Н. А. Злобина методагIа къахьегача Котиев Руслана кулгалдеча бригадас. Пхе бетта план 109 процент кхоачашъяьй, хIаьта ялх бетта план а хIанзлехьа толамца кхоачашъяьй бригада гIишлонхоша.

Цхьабакъда, тха болх лерттIа дIа ца бохийташ а цхьадола кхоачамбоацараш нийслу тхо долча. Июнь бетта эксплуатаце дIаяла езача объекташта эшаш дола проектно-сметни документацеш хIанз а тIехьа доацаш да. Масала «Назрановский» совхоза укх июнь бетта дIаяла езаш йолча клуба проектно - сметни документаци хIанз а тIехьа доацаш да. Из хьалъяра хьахьожаяь капиталовложенеш 200 эзар сом да. Уж документацеш тIехьадахар бахьан долаш хьахийцача цу ахчах пайда эача гIишлонхошта дукха халонаш нийслургья. Иштта бахьанаш нийсдаларах гIишлонхоша пайда ца эцаш гIишлош хьалъяра хьахьожадаь 315 эзар сом да. Субподрядчикаштеи ПМК-432 юкъе айхха бувзам ца хилар а чIоагIа Iаткъаш да гIишлонхой балха тIа. Пхе бетта субподрядчикаша деррига даь балхаш 62 эзар сома маьха мара дац. Уж да планагIа лаьрхIа хинначул дукха кIезигагIа.

ХIанз лоархIамегIарча пусковой объектех я Назране хьалдеш дола 70 квартира йола наха чубаха цIенош. ХIанз цигара тIеххьара отделочни балхаш деш я башха дика производственница хиларах тарра «Чечингсельстрой» тресте цIи хеза йола Галаева Моти керте латта отделочникий бригада. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачаш а еш дизза кхоачашду цо ше укх шера тIайнйца социалистически деккхараш. Иштта дика лоархIаш я Албогачиев Iумар керте латта каменщикий бригада а. Ах шера задани тIехкхоачашъяьй цо а.

Ер шу доладеннача хьалхарча бетташка тIадиса паччахьалкхен деккхараш тIера дIа а доахаш укх шера плани тIайнйца социалистически деккхараши ханал хьалха кхоачашдара тIагIертта къовсам лоаттабу ПМК-432 болхлоша. Шоаш царех толамца лоархIабергхиларах дог тийша а ба уж.

М. КОТИЕВ,
Назранерча ПМК-432 планови отдела начальник.

КОМПЛЕКСНИ ПРОГРАММА КХОАЧАШЪЕШ Я

Вlашаи Экономически новкъостал дара Совета тхъаь пхи шера истори — уж да социалистически содружества мехкий экономика бIубенна айяь, Iилмеи культуреи толаме дегIаяха, цар аьоагIон цхьана леладу гIулакхаши чIоагIдена шерой. Тахан социалистически экономически интеграце Комплексни программо хьалхашка оттадаь деккхараш цхьана кхоачашдеш да СЭВ-а членаш дола мехкаш. АПН корреспондента Владимир Краснокутске дехар дарах СССР Iилмай Академе дунен социалистически система экономика Института директора СССР Iилмай Академе члена - корреспондента Олег БОГОМОЛОВА жоп делар массехк хаттара.

— ХIанзарча этапе СЭВ-а членаш дола мехкаш экономически дегIаахар миштa лоархIа?

— 25 шера халкъа боахам дегIабоалабара даькъе доккхий толамаш даьхад социалистически содружества мехкаша, дунен экономика хьалхарча рубежашка даьннад уж. Тахан цар хьаду дунен промышленни продукцех кхоалагIа дакъа совгIа. Къаман доход лакхача темпаегIа дегIаухилга Iалашдаьд СЭВ-а мехкашка. Масала, 1971—1973 шерашка къаман доход шера юкъера лаьрхIача 7,6 процент хилар СЭВ-а европейски мехкашка цул хьалхагIа дIадахача пхе шера хиннача 6,5 процента меттел.

1966—1970 шерашка СЭВ-а мехкашка бахача наьха реальни доходаш 20—30 процент дукхагIа хилар. Карарча пятилетка кхаь шера кхы а 10—15 процент лакхъелар уж, хIаьта Польше — 30 процент. СЭВ-а паччахьалкхенашка бахача наха дикка дукхагIа эц пайда керттерча кхачан продуктехи промышленни товарехи.

Социалистически содружества мехкашка халкъа боахам толаме дегIакхувларо йиш хилийтай кIоарга социальни эргалонаш е. Экономика лостам бе-беча тайпара хилар дIадаькхад, вежарашха долча мехкий халкъа боахаме производства социалистически способ чIоагIъеннай.

— Интеграце таханарча денах дувцал боккъала а.

— ХIанзарча этапе СЭВ-а мехкаша къестаду социализмэ совленаш Iилма-технически революцена карагIдаьннарашца вIашагIъювзара дикагIйола формаш кийчъярца дувзаденна дола къаьстта йоккхача масштабера социально-экономически деккхараш. Комплексни программо хьалхашка оттадаьча декхарашка хьежжа, цу ларда тIа дикка чIоагIъергья боахам дегIакхувлара эффективность, лакхлургба социализма мехкашка бахача наьха вахара материальнии культурнии боарам.

Эггара хьалхарчарех йолча цхьаи моттиге а даьккха дIаоттаду Iалама ресурсех цхьана пайда эцилга. ХIанз советски поставкай чотах СЭВ-а мехкаша бизза кхоачам бу доазол дехьара тIада дезача мехкдаьттахи чонахи, 80—90 процент аьшка рудахи хьун материалехи, нийсса ах совгIа — металлопрокатах, минеральна удобренеех, боамбех, кхеран кIорах, марганцеви рудах. Доагора - бедала проблема къоастаяра керда торонаш хьаелл СССР, Польша, Монголе территоре тIа Iаьржеи сийрда бесаш долеи металлаш, целлюлоза, асбест хьаяра кхы тIа а мощносташ цхьана хьалъяра хьакъехьа, хIаьта иштта «Дружба» яха мехкдаьтта проводи «Братство» яха гаьа проводи дIахо шеръяра хьакъехьа, вIашагIтеха «Мир» яха энергосистема дегIайоалаяреи эргаяккхареи хьакъехьа еннача предложенеша.

Комплексни программа кхоачаш а еш, вежарашха долча мехкаша лакхъю атомни энергетика дегIакхувлара темпаш. Советски Союз атомни электростанцешта оборудовани хьаеш хургья, цу даькъе сихача нейтронош тIа. СЭВ-а кхыча мехкашта гIирсаш хьалдара технически новкъостал дергда.

Экономически интеграце дIадех оборудоване лоархIамегIеи чоалханегIеи дола тайпаш, мух кхухьа вагонаши автомобилаши, программни управлени а йолаш йола станокаш, контейнерни система средстваш, электронно -вычислительни машинаш хьаеча производствашта дIахо специализации кооперировании елга. Модернизаци е лаьрхIад болх беш йолча транспортни средствашта. Боккха пайда баргболаш ба Iилман тохкамаш дареи проектни разработкаш яреи даькъе СЭВ-а мехкий низаш вIашагIтохарах. Проблемай из комплекс укх гаргарча хана кхоачашъергйолаш я.

— СЭВ-а членаш долча мехкаша цхьана леладу гIулакхаш вIаштIехьдахара юкъе керда фу хьу интеграци яра тIаберзабаьча наькъо?

— ХIанз къаьстта белгалагIа йола оагIув я, алхха торгови отношенеша производства, капитальни гIирсаш дара, Iилма даькъе леладеча чIоагIача бувзамашта а хIаьта иштта планови гIулакханта а тIатIа йоккхагIа моттиг луш хилар. 1974 шу долалуш, масала, Советски Союзо 100 гаргга соглашени яьй СЭВ-ага гIоларча ший партнерашца производствана специализацин кооперировании яра. 1973 шера 2 эзарнел тIех цхьана Iилма-технически задани кийчъеш хинпай социалистически мехкий 1.660 гаргга Iилма-тохкама институти кхыйола организацеши.

ХIанз СЭВ-а органашка боккха болх чакхбоаккхаш латт содружества цхьадолча мехкаш ка производство, Iилмеи техникеи 15—20 шера дегIакхувлара перспективаш вIашкайоалаяра. Дувца эшаш дац, планагIа цу юкъа хьалъе оттаяь производственни мощносташ хьалъеча хана (хIаьта уж хIанз болх беш ярел массехказа дукхагIа низ болаш хургья) юххьанца деиз интеграце торонаши дIадехараши теркалдар мел лоархIаме да.

СЭВ-а мехкий къамий боахамаша планагIа вIаши бувзам болаш леладу гIулакхаш кIоаргдар духьа дукха гIулакхаш чакхдаха оттадаьд Комплексни программа тIа партнераша цхьана гIулакхаш леладу механизм эргаьккха тоаяра. Царех да торгови обмен дуккхача оагIорахьара нийсъяра ларда тIа оттаяр, юкъара валюта — СЭВ-а членаш долча мехкий переводной соми араьхарча торговле маьхий системеи дIахо эргайоахаш тоаяр. Йоккхий бокъонаш лу дунен халкъашта юкъерча боахама организацешти Iилма - производственни объединенештеи. Цар эшшаш йола торонаш кийчъю производства белггаларча тайпашта специализации кооперировании яра, шоашта дIатIаэц цар заказаш дIа-юха дехъилга. Iилма- технически политика вIаши дага а ювлаш къестаелга, цхьана леладеча гIулакхий йоккхий проекташ кхоачашъеча финансови кхыдолеи новкъостал делга вIаштIехьдаккхар. Духхьал цу гIулакха вIашагIъеллай текстильни промышленноста оборудовани хьаяра даькъера «Интертекстильмаш», атомни электростанцешта оборудовани хьаяра даькъера «Интератомэнерго», электротехнически машиностроене даькъера «Интерэлектро».

Иштта лоархIаме да цхьана леладеча гIулакхий практикана боахама тайп-тайпарча боарамашка договорни отношенеш шерагIа юкъекхахьар а. Цо экономика дегIайоалаяра хIал экономически лоархIам бола чIоагIа ларда йолл. содружества мехкашта юкъера боахама гIулакхаш эшшача тайпара чIоагIен тешамеи хулийт.

Социалистически интеграце пайданагIа йола экономически механизм хьаяра дукха къахьегеи низаш оарцагIдахеи дезаргда. ХIаьта цу даькъе цхьана бу болх толамегIа ме хул, чIоагIагIа хургья социализма мехкашкарча къахьегамхой вежарашха йолча цхьоагIон экономически политически лардаш.

(АПН).

Хьинар айдаь къахьег пятилетка къоастамбеча шера Ленина орден лелаеча Мурмански чкъаьрий доахача порта коллективо. Дийнахь а буйсаи а сацац цун причалашка механизмаша деш дола тата. Рыбопромыслови транспортнии кемашта скоростной обработка яра болх сихха чакхбоаккхаргбола режим балха юкъеяхьарах боккха пайда баьннаб: лакхъеннай къахьегама овсарле, кIезигагIа йоаю балха хаА. Барановский керте латтача Ильичевски форда порта болхлой бригада опыт творчески кара а ерзаеш, Заполярья докераша йоккхагIа йола комплексни бригадаш вIашагIъехк, мухь тIаботтареи Iобаккхареи болх вIаштIехьбоаккхилгеи технологии эргайоахаш тоаю. ХIара болхлочо стропальщика, сигнальщика, автои электрои погрузчика, крановщика говзалаш караерзаю. Кердача хьисапе болх бар, толаш хилар хIанзе а гуш да. Нагахь санна хьалха юкъерча бригадо цхьан сменагIа 120 тонн чкъаьран продукци Iойоаккхаш хинаяле, хIаьта комплексни бригадас лоадам боацаш механизацех пайда эцаш 150—200 тонн мухь Iобоакк.

СУРТА ТIА: порта хьалхарча грузовой района кемаш хьатIаухаш йола моттигаш.

С. МАЙСТЕРМАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪИЛБАСЕДЕ КАРАЕРЗАЯРА СТРАТЕГИ

Къилбаседе — экономически гIулакха вай мехка эггара перспективнегIа йолча зонех цаI. Хетаргахьа даьча лоарцаI. ХIамегIа укхаза йоахк ерригача союзерча мехкдаьттаи газеи кхаь даькъах ши дакъа запасаш, ерригаш а хIана яц аьнна йола алмазий, слюдай запасаш, 40 процентага кхаччалца фосфорни бедал луш йолча апатитий запасаш, никела, цIаста, кIала, хIаьта иштта дошол нагтахьа мара ца нийслуча кхыча металлийи, рудай запасий доккхагIдола дакъа, ахаш гаргга хьун рузкъаш, тезача хин Iалаьмате йоккхий запасаш.

Къилбаседе караерзаяра хIанз йIаьккхача ханна лаьрхIа программа кхоачашъеш я, планагIа мехка боахама оборота юкъеозаш да цун ший тайпара рузкъаш.

Итт шера, 1961 шерагара 1970 шерага кхаччалца, советски Къилбаседе дегIайоалаярга дIаяхийта капитальни вложенеш 30 миллиард сом я, дукха хIама ца эшаш уждал хьожаяьй укх пхе шера а.

Къилбаседен рузкъаш хIанз вай мехка экономикана болх беш да. Цигара йоаккхача бедала цхьа дакъа социалистически содружества мехкашка ухийт. Керда разработкаш чIоагIа хьашт долаш я США-на, Японена, ФРГ-ена, кхыча паччахьалкхенашта.

Бедален энергеи проблема тIа-тIа чIоагIагIа ирлуш латт дунен тIарча ерригача экономически дегIаяьхкача паччахьалкхенашка. Из геттара дика хьахьеккхар 1973 шера дукккхача капиталистически мехкашка яьржача энергетически кризисо.

Дунен массе миIингера бедал ийеши йоахаши долча капиталистически мехкашта тара йоацача Советски Союзо ерригача паччахьалкхен доалахьа долча къаман Iалама рузкъай ларда тIа лоаттаю ший индустри. Цхьабакъда уж рузкъаш хила доагIача боарамегIа дIанийсденнадац мехка территоре тIа: дукхагIа йола запасаш царех пайда эача керттерча центрашта геттара гаьна йоахк. Вай мехках дунен тIа эггара йоккхагIйола индустриальни база яра деррига истори цун производительни низаш дIанийсдеча овлангара хувцам барца дувзаденна да.

Индустриализаци йолаеннача хьалхарча шерашке а денз хьаккхайкабаьбар Малхбоаленгахьа — бедали йоаго хIамеи дарегIа йолча моттигашкахьа, беркатеча лаьттацкахьа лостабаь никъ. СибарегIе караерзае йолайир мехка шоллагIа кIора-металлургически база — Урало - Кузнецки комплекс хьаярца. Паччахьалкхен вахаре лоархIаме этап хилар 20 шу хьалхагIа СибарегIарчеи Малхбоалеи Казахстанерчеи баьши ардаши хиннача лаьттай чотах юртбоахама кхаш шердарах.

Цхьабакъда СССР халкъа боахам сихха дегIаахаро дIадийхар бедалеи энергеи къаьстта а Iилма-технически прогресс дегIайоалаярца дувзаденна долча тайпай керда хьасташ лохилга. ХIаьта уж ресурсаш керттерча даькъе мехка территорех нийсса ах дIа хIана лацаш аьнна долча цун къилбаседехьарча даькъа тIа я.

Уж караерзаяро торо лу мехка доагора-энергетически баланса структура тоае, СССР-а европейски даькъа тIарча экономически дегIаяьхкача районаштеи Уралаи тIатIа дукхагIа эшаш йола йоаго хIама хилийта, сийрда бесаш долча металлий, фосфорни бедала керттера тайпаш, хьун продукци дукхагIа арахеца, СибарегIени Дальни Востокеи дегIауха промышленность мехкдаьттацеи газанеи Iалашъе, Iалама керда рузкъаш арахьарча торгови оборота юкъеоза.

Доккхеи чоалханеи да Къилбаседе караерзаяра декхар. Халонаш нийслу хIанзара промышленни кхувочаш йоккхача территоре тIа дIадаьржа хиларах а иштта уж керда мехкарча кхыча моттигашкара баха нах тIаозанза баргбоацаш нах геттара кIезига бацаш хиларах а. ХIаьта ресурсай керттера запасаш эзараш километраш наькъаш доацаш, даим гIор яь латташ, чакхвоалалургвоаца ушал йолаш йолча азиатски Къилбаседече йоахкаш хиларах укхаза хьалъянза яргъяц дукха говнаш дола коммуникацеш, бIаьш производственнии социально - бытовойи объекташ.

Цу хьалашка экономически наступлени яра стратеги сенах латт аьлча, из латт. ерригача паччахьалкхенна эггара йоккхагIа эффективность а йолаш халкъа боахам дегIакхувлача хIара этапе эшшача боараме Къилбаседера ресурсаш яхарах.

ХIанз деш дола къамаьл эггара хьалха Къилбаседене керда экономически дегIаяьхка районаш хьаяра хьакъехьа да. СССР-а территореш караерзаяра белгалагIа дола гIулакх да, нагахьа санна бедалеи доагореи ресурсаш мехка кхыча районашка дIаозар духьа деш из хилча а, комплексно деш хилар. Вешта аьлча оахкаш лаьттагIара пайдаие хIамаш хьайоахача ханна хьаду гIонна долеи уж чакхйоахеи доакъош, производственнии социальнии инфраструктура бIарчча комплекс — наькъаш, электростанцеш, дика тоаяь городаши болхлой поселкаши, наха гIулакхаш дарца ювзаенна йола предприятеш, и. кх. дI.

Масала, азиатски Къилбаседенал ткъо шу хьалхагIа караерзае йолаяьча европейски Къилбаседене хIанзле а региона ерригача промышленни продукцех ах гаргга тел бедал чакхйоахача доакъоша.

Полярни гомал арахьа ядеи Арктико доаха са холуш йолеи городаш Мурманск, Норильск тахан СССР-е эггара тоаеннарех я.

Производстваш бедала хьасташта гарга а югаш, цу тайпара лелабеча наькъо новкъостал ду производительни низаш аьттув болашагIча тайпара дIанийсдара, из боккхача лоархIаме да цига бахача наьха вахара хьалаш тоадара. Цул совгIа, Къилбаседене боахьм комплексно дегIакхувларо торо лу, продукци езъеш йола фокторащ Iаткъе а, юкъерча оаса тIарча экономически дегIаяьхкача районашкарчул дарегIа йола продукци яха.

Къилбаседен шоай тайпарча Iаламеи экономически хьалаша дIадех цун территореш караерзаяра методашцеи техникацеи къаьстта никъ лелабелга. Оаха укх тIеххьарча шерашка чIоагIа дегIаухаш болча цунах Iилма-технически прогресса регионални лостам оал. Цун маIан сенах латт аьлча, из латт, цкъа-дале, бирса климат лоалургйола техника хьаярах, шозлагIа-дале, доал леладара эффективность лакхъяр духьа моттигерча Iалама хьалий башхалонаш теркалъярах.

Из хьахьокхаш дола масал да Малхбузеи СибарегIен къилбаседене мехкдаьтта промышленность сихъяь дегIакхувлар. Цига дукхача промыслашка, белггала аьлча мехка эггара дукхагIа мехкдаьтта доаллача Самотлоре, региональни хьалаш теркал а деш хьаяь кердагIа йола техника юкъеяьккхай. Укхаза скважинашта управлени яра, мехкдаьтта дахараи дIаахийтараи оттаяьраш къаьстта шоай тайпара типови схемаш я, ерригаяа технологически процессашта централизацин автоматизаци е а царна дистанционни управлени оттае а.

Къилбаседенна наступлене чIоагIагIа яра керда торонаш хьаеллалу транспортни коммуникацеш алсамъювларца дувзаденна. Масала, соахка билла баьннаб Тюменера Сургуте бода 700 километр бIаьха машинникъ. ДIахо гIоргба из Малхбоалентахьа — Самотлоре кхаччалца а хIаьта иштта къилбаседенгахьа — дунен тIа эггара дукхагIа газ йоаллача Уренгой яхача моттиге а. ТIехь-тIайоагIача хана машинникъ билла лерхI ерригача азиатски Къилбаседенах чакх а боалаш Уралера Тайжача океанага кхаччалца.

ДIадодар дуккха кIезигагIа а ханаш лоацагIа а йолча Iилма-технически революце хьалашка Къилбаседе караерзаяро керда этап хьаелл вай паччахьалкхен производительни низаш дегIадоаладара гIулакха.

Самуил СЛАВИН,
экономически Iилмай доктор, профессор.

(АПН).

КЕПАЙОАЗОН ТЕШАМЕ ГIОНЧИЙ

ДIАДАХАЧА шера ноябрь бетта партийни организацеша, вай общественносто чIоагIа дездир болхлой корреспондентий Хьалхара Ерригсоюзни совещани хинна 50 шу дизар. Из доккха цIей да советски партийни кепайоазон исторе, журналистий, пресса штате боацача болхлой вахаре.

Болхлой корреспондентий Хьалхара Ерригсоюзни совещани 50 шу хьалха гулйир «Правда» редакце. Парте Централыни Комитето дика могадир «Правда» дIадоладаь гIулакх.

Совещане дийцар советски кепайоазон гIончий болх тоабара, дегIабоалабара хьакъехьа дола дешаш, Iоаль опыт тахна а теха, белгалдаьхар дIахо де дезараш. Совещане дакъа лаьцараша къоабалйир болхлой корреспондентий гIулакх шоай лоIаме хилара ленински принцип.

Совещане болх беча хана парте Централыни Комитето болхлой корреспондентий журнал арахеца, аьнна лоархIаме соцам тIайийпар. Цун хьалхара номер араяьлар 1924 шера январь бетта.

Советски кепайоазув, цун штате йоацача актива болам дегIаахара гIулакх В. И. Ленина цIераца дувзаденна да. Цо даим йоакхо яьй болхлой корреспондентий болама, цунах Iалаьмате боккха лоархIам бола гIулакх а лоархIаш.

1904 шера «Вперед» яха газет арадаларца дувзаденна «Новкъосташка долча письмо тIа» В. И. Ленина яздаьд: «Из лош доацар да, духхьал литератораща, алхха литератораштa (цу деша профессиональни чулоацам хьайийцача) мара боккъонца могаргдац газета балха юкъе дакъа лаца; боккъонца аьлча, газет чулоацам болаш а вахарах диза а хургде, нагахь санна кулгалдеш а хIаьта иштта даим яздеш а волча хIара пхе литератора лаьрхIа — пхи бIаь, иштта пхи эзар литератораш боаца болхлой хуле».

Ленински принципашца хьалхле а лелаеш дегIакхийдад парте вай кепайоазув, цун штате боацача болхлой болам.

Вай мехка коммунизм хьалъеча парте кулгалца даим хьинаре дакъа лоацаш хиннаб кепайоазон гIончий, болхлой, ахархой, интеллигенце эзараш бола викалаш.

Тахан газеташка язделга миллионаш болча советски наьха дега лоIам хинна дIаэттад. «Болхлой корреспондентий Хьалхарча Ерригсоюзни совещане 50 шу дизарах» болча КПСС Централыни Комитета соцам тIа итогаш яьй хьабенача наькъа, боккха мах баьб хIанзарча замалахь пресса штате йоацача актива балха. Цу тIа йоах, ах бIаь шера вай мехка болхлойн юртийн корреспондентий болам чIоагIа дегIабенаб, вIаштIехьбаьннаб, боккха общественно-политически низ хинна дIаэттаб. Болхлойн юртийн корреспондентий болам — из советски общественни строя демократизм я, вай кепайоазув боккъонца халкъал долаш хилара дола тешал да.

Советски кепайоазоно язду мехка дерригача вахарах, цу балха юкъе хьинаре дакъа лоац газетий активисташа а.

«Профессиональни журналистел совгIа, — аьлар КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева, — газеташка язду шоай лоIамах болча бIаьш эзараша корреспонденташа — болхлоша, ахархоша, интеллигенце. ХIара денна газетий редакцешка кхоач, хIаьта теркам тIабахийте доаш тайп - тайпарча дешаех дола дукха эзараш къахьегамхой письмош. Цу дерригие торо лу советски кепайоазонна чIоагIа общественни мнени кхайкае».

Болхлойн юртийн корреспондентий болам иштта боккха низ хинна дIаэттаб парте Централыни Комитето цахаддаш йоакхо яр бахьан долаш. Парте съездий документашка, Централыни Комитета Пленумий решенешка белгалдоах кепайоазоннеи цун активанси хьалхашка латта деккараш, уж кхоачашдара наькъаш. Болхлойн юртийн корреспондент — болам дегIабоалабара боккха лоархIам болаш хилар. «Советски кепайоазоне яздечох хьахулар лакхдарах», «Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара районни газетий лоархIам лакхбарах», «Советски кепайоазон болхлойн юртийн корреспондентий болама кулгалделга тоадарах», «Советски кепайоазонеи радиои общественни хьисапе болх белга дIахо дегIадоаладарах», иштта кхылола КПСС Централыни Комитета соцамаш.

Болхлойн юртийн корреспондентий болам хIанз шийн тайпара белгалонаш йолаш ба. Из чIоагIа дегIабена, дуккхача наха дакъа лоацаш, дика вIаштIехьбаьккхаб. Таханара болхлойн юртийн корреспондент — из дика болхло, говза специалист ва, дийша, паччахьалкхец гIулакх бехктокхаме леладеш, кепайоазон дешаца декхараш кхоачашдара новкъостал даь ца Iеш, шийгара хьоккам телаш, дика къахьегаш, лакха дисциплина йолаш, общественна хьалхашкара шийн декхар кIоаргга кхетадеш вола саг ва. Тайп-тайпарча къамех бола нах чубоагIаш ба болхлойн юртийн корреспондентий болам, МоллагIча метта газет арадувле а, царна юкъе дукха кхалнах а ба.

Уж лакха политически кхетам болаш, вахара йоккха опыт йолаш, кIоарга профессиональни знанеш йолаш нах ба. Цар новкъостал ду кепайоазонна кердадар, дикадар шерагIа дIадовзийта, кхоачамбоацараш сихагIа гучадаха, къоастае езаш йола проблемаш ювца оттае.

Цхьанна а редакце низ кхоачаргбацар тахан хьалхашка латта декхараш диза кхоачашде, производстве хьалха латтараш, специалисташ, боахама, партийни, советски болхлой шерра юкъеозаш ца хилча.

Тахан республика газетий, телевидене, радио балха юкъе дакъа лоацаш кхо эзар совгIа болхлойн юртийн корреспонденташ ба. Царех 80 процент гаргга бараша юкъерен лакхерен дешар дийшад. Дуккхабараш заочно, политическии экономически системе болхлойн юртийн корреспондентий школашка дешаш ба.

«Грозненский рабочий» яхача газете даим яздеш 400 совгIа болхлойн юртийн корреспондент ва. ИттлагIа шу да цига общественни приемне болх бу. Массехк штате йоаца отдел я редакце, тайп-тайпарча моттигашка вIашагIъехкай болхлойн юртийн корреспондентий посташ. Дика вIаштIехьйоах редакце газет дешарашцара конференцеш.

«Ленинан некъ» яхача газето чIоагIа йоакхо ю газет даим яздергдола болхлойн юртийн корреспонденташ дуккхагIа хилийтара.

Штате йоацача активага тематически планаш дIайовзийт «Сердало» газето, рейлаш еча хана юкъеувз тайп-тайпара специалисташ, производстве хьалха латтараш.

«Комсомольское племя» яхача газете болх беш я къоначa корреспондентий школа.

Массови болх во вIаштIехьбаьккхабац «Заветы Ильича» яхача Грозненски района, «Терская правда» яхача Наурски района, «Красное знамя» яхача Гудермесски района газеташа, «Химик», «Машиностроитель» яхача дуккха тираж йолча газеташа.

Кепайоазон массови болх — журналистски балха лард я. «Болхлой корреспондентий Хьалхарча Ерригсоюзни совещане 50 шу дизарах» болча КПСС ЦК соцам тIа белгалдаьккхад, болхлойн юртийн корреспондентий болама дуккхача партийни комитеташа даим кулгалдеш хилар, вIашагIъехк совещанеш, слеташ, лаьрххIа йола общественни хьисапе университеташ, факультеташ, школаш, семинараш.

Соцам тIа иштта гучадаьхад цу балха юкъера кхоачамбоацараш. белгалдаьд хIанз хьалхашка латта керда декхараш.

Ала деза, вай республике а дуккха кхоачамбоацараш хилар кепайоазон массови балха юкъе. Кердача декхарашка хьежжа йоакхо яц болхлойн юртийн корреспондентий болам дегIабоалабара.

Цахаддаш йоакхо е езаш гIулакх да кепатехача материалех хьахулар тоаделга. ХIанз а нийслу штате боацача активисташа язъьяча материалашта лерттIа жоп ца луш, хIаьта цкъаза цар яьча критикана раьза боацаш, из бахьан царца гоамал лелаеш бола кулгалхой. Из вIалла ла мегаргдолаш гIулакх дац. ЦIенхаштта бехктокхаме оза беза из декхар кхоачаш ца дераш.

Къаьстта йоакхо е еза болхлойн юртийн корреспондентий дешар вIаштIехьдаьккхара. Из болх бе беза хIанзарча заман хьашташ теркал а деш.

ХьалхагIа, ткъоалагIчен ткъаь иттлагIчен шерашка болхлой корреспонденто заметка язйича, цунах тоъам хулар. ХIаьта хIанз кепайоазон активисташ дегIабаьхкаб, цар шоаш яздарал совгIа, новкъостал ду яздергдола керда нах лахара, царна журналистски говзал Iомаяра. ХIанзара болхлойн юртийн корреспонденташ газетий болх харал совгIа политически экономически грамотни хила беза.

Мах баь варгвоацаш боккха лоархIам ба кепайоазон штате боацача активистий къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дакъе. Вай республике дукха кхоачамбоацараш да наха интернациональнии атеистически кхетам балара балха юкъе. Йолаш я тайп-тайпара мурдий тоабаш. Нийслу националистически уйлаш йола нах, урдув доахилга, кхела нах хуашабелга, низагIа мехкарий удабелга, дукха истий кхувлилга санна дола тIехьадиса гIулакхаш.

Болхлойн юртийн корреспонденташта дукха хIама карагIдаргда дIаяхача замах юхедисача нийрчача гIулакхашца лоаттабеча къовсаме. Уж хила беза кердадар, дикадар доаржадеш, халкъий доттагIал кхайкадеш, дына тIехьадисача гIулакхашца, вахаре нийслуча нийрчача гIулакхашца лира къовсам лоаттабеш.

Кепайоазон балха юкъе дуккхача наха дакъа лацар — из социализмана карагIдаьнна доккха гIулакх. ХIанз вай кепайоазонна хьалхашка латта лоархIаме декхар да, КПСС ЦК соцамо дIадеххача тайпара, болхлойн юртийн корреспондентий болам дIахо дегIабоалабара чIоагIа йоакхо яр.

Шеко яц, республика кепайоазон, телевидене, радио болхлоша, берригача болхлойн юртийн корреспонденташа низ ца кхобеш къахьегаргхилярах. КПСС обкомо хьалхашка оттадаь бехктокхаме декхараш сийленца кхоачашдара.

А. МЯКИЕВ,
КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе заместитель.

ШЕРДЕ РАБСЕЛЬКОРИЙ МУГIАРАШ

(The heading above belongs to the preceding article, printed in a box within it.)

БИЦЛУРГБОАЦА КХАЪ

Пхийтта шу хьалха тоссаенний Гагиев Бахьауддина «Сердало» газетацара гаргалол. 1959 шера «Эггара керттерен эшаши дар» аьнна корта а болаш хIаьтта Назране хьалъе йолаяьча «Электроинструмент» завода гIишлош еча цхьан каменщика болх бувцаш заметка язйир цо. Из газета тIа кепатехар.

Укхаза хьалхара тоссабенна хиннабац кепайоазонцара цун бувзам. 1950 шера 7 классе деша вагIаш шоай школерча дешархошца цхьана колхоза новкъостал де ваха хиннав из. БIаьстан юхье лоа кхашка соцадара балхаш деш школа дешархошта юкъе хьалхара моттиг яьккхай Бахьауддина классо. Дика дешаш а комсомола комитета член а волча кIаьнка районни газета тIа цу толамах яздар тIадиллад школа партийни организаце секретара Архип Прокопьевич Ткаченкос.

— ЦIаккха а бицлургбоацаш кхаъ хилар сона из сай хьалхара заметка газето кепатехача, — йоах нов. Гагиева. — Цо дог ураоттадар дарий а хац, тIаккха школа пенгазета тIа, районни газета тIа каст-каста араювла йолаелар тхоай школа вахарах аз язъеш хинна материалаш. Бакъда, иштта язде волавала са вIаштIехьдаргдацар районни газета болхлоша чIоагIа новкъостал деш хиннадецаре. Цар газета жанраш йовзийтар, новкъостала лаьрхIа памятка делар сона. Иштта тоссаделар са кепайоазонца хьоашал.

ХIама ха, довза лош волча Гагиев Хьасана Бахьауддина грузчика балхагара дIаболабаьб ший хьаьнала къахьегам. Дукха ха ялале город Назранерча № 3 йолча гIишлой Управлене вокххагIвола инженер-экономист хул Хьасана Бахьауддинах. Укхаза 2 шера болх баьчул тIехьагIа керда хьалъеча «Электроинструмент» завода планови отдела начальникалла хьожаву хIаьтта Казахски университет чакхъяьккха вола къона специалист. ТIаккха Коммунистически парте членалла дIаэц, лерттIа кхоачашъю шийна тIаехка партийни а профсоюзни а порученеш, хьинаре кхоачашду «Сердало» газета рабкора декхараш а. Цо каст-каста газета кхухьийт балха хьалхалаттарий опыт, завода къаьсткъаьстача цехий, бригадай коллективаша доаха къахьегама толамаш дувца заметкаш, корреспонденцеш. Масала, кIоаргга чулоацам болаш я дукха ха йоаццаш «Коллектив кердача коталонашка кхувлараш», «Ханал хьалхабувлараш» корта болаш газето кепатеха цун корреспонденцеш. Балха хьалхле лелаераштa карагIдувлараш, шоай производства толамаш, завода партийни организаце коллектива юкъе социалистически яхь йоаржаелга мишта леладу, иштта кхыдараш дувцаш яр уж.

14 шу — иштта я хIанз Ахриев ГIапура цIерагIча завода парткома секретарь волча нов. Гагиева пропагандиста балха стаж.

Цо кулгалдаьд халкъа боахама доакъой экономика Iомаеча кружокашта, школашта, политически экономи, коммунизм хьалъяра проблемай семинарски группашта. Иштта, дIадахача дешара шера «Экономика ларди производствана кулгалделга» хьехача шоай предприяте экономически школа пропагандист хилар Бахьауддин. Цига дешаш бар завода отделий, цехий кулгалхой, цар заместителаш, вешта аьлча, 22 инженерно-техническии болхло. Атта дац лакхера образовани йолча специалисташта ладувгIа безам боагIаргболаш лекцеш кийчъе. Дукхача хана денз пропагандиста болх баь йоккха опыт йолаши инженер-экономиста болх дика ховши хиларах кхоачам ца беш массаза а занятешка лерттIа кийчлора из.

Дешара пособех, кхыча материалех кхоачам ца беш марксизма - ленинизма произведенеех, Коммунистически парте решенеех, КПСС XXIV съезден СССР 50 шу дизара хетаьчен материалех, экономика гIулакхаш дувцача газетех, журналех, иштта мехка экономика а шоай предприяти а дегIаяра даннеех пайда а эцаш ешар ладувгIараштa лекцеш.

Иштта производство, партийни болх дика бовзар лархIа дезаш да газето кепаетта цун материалаш еша безам боагIаш а чIоагIа пайдане а хилар.

Дика дараштa нийсса шоай предприяте нийслуча кхоачамбоацарех а язду газета толашагIа болча рабселькорий мугIаре латтача нов. Гагиева. Газет дешарашта болча бесса дIабовзийт къахьегама дисциплина телхаераш, балха тIа гIалаташ дувлийтараш, белгалдоах кхоачамбоацараш дIададахара де дезараш. Иштта завода болхлой, инженерно - технически болхлой культурни вахара хьал-торо газет дешараштa ювца а вицлац Бахьауддин. Завода болхлой дIа-юха кхувлача автобусаша во болх беш хилар, цунца дувзаденна тIехьабусараша шоашта ду зе дувцаш яр дукха ха йоаццаш газето кепатеха цун заметка.

Соахка ноябрь бутт бовш «Сердало» газета 50 шу дизара хетаяь араяьккхача номер тIа да Бахьауддина сурт. Цул совгIа дезача деношка моаршал дохьийташ, сийлен грамоташ луш моттигаш а нийсъеннай газета ший рабкора. Бакъдар аьлча, дика болх барах денна цу тайпара совгIаташ кIезига дац Бахьауддината.

БархIлагIча пятилетке дика болх барах «За трудовое отличие» яха медаль, массехк Сийлен грамота еннай цунна.

Даьхено, парте боккха мах баьб дикача болхлочун къахьегама. Укх шера завода парткома секретаралла хержав, района экономически совета председатела заместитель ва Гагиев Хьасана Бахьауддин.

М. БОТОВ.

РАБСЕЛЬКОРАШЦА ОАГIУВ А БИЛЛА

Советски Iаьдал эттача хьалхарча шерашке а пенгазеташ арадувла доладелар Грознерча «Красный молот» заводе. ХIаьта хьалхарча пятилеткай шерашка а хIанзчул дукха кIезигагIа арадувлацар уж тха заводе. ЧIоагIа сийдеш а лоархIаш а дар цу хана «Вагранка» яхаш хинна метал лоаладеча цеха пенгазет.

Тха завода пенгазеташа шоаш арадувла доладенначa хьалхарча деношка денз кепа етта йолайир коллектива къахьегама гIулакхаш, социалистически яхьах хьахулар, иштта кхоачамбоацараш а производства торонаш а гучаноахт материалаш.

ЧIоагIа шоай предприяте многотиражни газет хилар дезаш бар машинашъераш. ХIаьта 1930 шера ара а яьлар цул хьалхара номер. Юхххьанца денз инициатива дегIаноалаяра, технически прогресс айяра тIехьа къовсам лоаттабара красномолотовцаш тIахьехаш, болхлой къахьегам безаргболаш кхебеча дизза дакъа лоацаш хьадоагIа газет.

Цу 44 шера болхлой корреспондентий воккхача активаца оагIув а билла арадувл из. Цу тIа кепаетт болхлой, инженерно-технически болхлой материалаш.

ХIакъ цахаддаш яздеш 30 совгIа болхлой корреспондент ва «Машиностроитель» газета. Производстве хьалхле лелаеши социалистически яхьа инициатораши ба царех дукхагIбараш. Царна юкъе ба механически цеха токараш С. Ахмедханов, Л. Силин, металл лоаладеча цеха формовщик О. Джангазаева, фонтанни арматура цеха слесарь Г. Иванов, технически документаце отдела болхло Е. Комарь, кхы дуккхабараш. Царна геттара дукха деза хIама а хинна дIаэттад кепайоазув.

1962 шера денз заводе болх беш ва № 12 йолча цеха слесарь Дорошев Виктор. Цкъа дагадехача Виктора ший новкъостех «Машиностроитель» газета тIа язйир заметка. Из кепа а теха дIахо газета вахарца дакъа лоацаш хилар дийхар цунгара. ХIаьта цу хана денз цун материалаш газете каст-каста кепа а етт. Кхоачамбоацараш, производства торонаш гучайоахаш а дукха материалаш язъю Виктора.

Юкъера дешар дийша хилара кхоачамбоацилга хайначa нов. Дорошева парте Грозненски горкомерча марксизма ленинизма университета журналистика факультете деша а ваха толамца чакхъяьккхар. ХIанз кIоаргга чулоацам болаш хул цун корреспонденцеш. Иштта дика язде ховш волча Виктора материалаш цеха ден газета тIа, многотиражни газета тIа кепайиитта ца Iеш «Сердало» газета тIа, кхыча республикански изданешка а юраювл.

Дизза дакъа лоаца рабкор хиларал совгIа шоай цеха партийни бюро член, завода культура ЦIен правлене, технически прогресса комиссе член ва нов. Дорошев.

Дикача дешаща хьоаве безам боагIа мехкдаьтта аппаратура цеха мастер вола Ильяс Микаилович Исраилов. Дукха хана денз а дика а яздеш ва из. Ший новкъосташта карагIдувлача дикадарех, дуккхача къамех латтача цеха коллектива болхлой доттагIалах, иштта дуккхача гIулакхех язду Ильяс Микаиловича. Доккха новкъостал хиннад сона къамашта юкъерча доттагIалах институте дешаш а къахьегаме а яздора цо ший цхьан статья тIа.

ХIаьта заводе цхьаккха саг вац комсомольски прожектора кулгалдеш вола мехкдаьтта аппаратурай цеха электросварщик Зачаев Хас-Махьмад ца вовзаш. Газета оагIош тIа каст-каста араювл дика гIулакхаш а иштта кхоачамбоацараш а дувца цун материалаш.

«Машиностроитель» газета вахаре дизза дакъа лоацаш я Сероокая Татьяна Григорьевна. Цун да Бесковорайный Григорий Иванович заводе болх баш вола укх шера 25 шу дуз. Цу шеращка газорезчика балхара вьнна болаг лоаладеча цеха воккхагIволча мастерга кхаччалца лакхвеннав Григорий Иванович. Ший да укхаза хиларах заводе балха ера Татьяна. Бухгалтералла, экономисталла болх беш хилар из. Чакхъяьккхар Грозненски мехкдаьтта института экономически факультет.

Ялх шу даьннад завода газета тIа из язде йолаенна. Цу гIулакха ший дас леладер хьалъийцар Татьянас. «Машиностроитель» газета къаьнагIчарех вола рабкор за цун да Григорий Иванович. Иштта дика болх беш хьайоагIа Сероокая Татьяна соахка завода радиогазета редакторалла хьожайир завода парткомо. ХIаьта Таня журналиста болх безаш йола дукха ха а яр. Иштта профессиональни журналистага кхоачаш лакхъелар штате йоаца рабкор. Институте ше Iомадаьчох балха боккха пайда эцаш я Татьяна. Масала, дукха ха йоаццаш «Роликовтулочни эIанараш еча цеха балха юкъе динамовций метод йоалаяри экономически цунах хьахулари» яхача темах боккхача пайданера радиопередача йир цо.

Укх тIеххьарча хана заводе хиннача хувцамашца дувзаденна да Татьяна редакторалла хьожаяра гIулакх а. Нагахь санна хьалха заводе радио йолаш 2 моттиг мара хиннаеце хIанз хайра цех, отдел яц радио йоацаш. ХIаьта дукха ха ялалехь цхьаккха цех, кхыйола моттиг хургъяц цун оаз дIа ца кхоачаш. Заводе йолаш я сага болх беча моттиге дIатIа а ваха цун къамаьл дIаязде йиш йола магнитофон «Репортер». ХIаьта газета тIа яздаь ца Iеш рацноца къамаьл а ду болхлой корреспонденташа.

Сероокая Татьянас хоадабац многотиражни газетаца ший хьалха хинна бувзам. ВIаши новкъостал ду оаха. Цунах тхона доккха беркат а доал.

Сай редактора болх цахаддаш завода парткомо чIоагIъяьча редколлегеца дага а воалаш бу аз. Болхлой корреспонденташца бе беза организационни болх дика бовзаш — а хIаьта цу гIулакха редактора доккха новкъостал деш а бола нах ба хIанз редколлеге членаш. Иштта коллектива дерригa вахар многотиражни газета тIа дикагIа хьахьожхара доккхий хIамаш карагIдувл царна.

10 шу гаргга ха я завода керттера инженер В. Ц. Миллери керттера экономист К. А. Гоцкийн редколлеге членаш бола. Производственнии экономически отделашта керте латт уж. Партийни вахара отдела доал деш ва инженер В. П. Музыченко. ХIаьта комсомольско-кагирхой отдела заведующи я вай лакхе йийца Сероокая Татьяна. Цул совгIа газетара газет оалаш долча «Болхлочун къонал» цIи йолча кагирхой оагIон редактор а я из.

Редколлеге членаш ба инженерно-технически болхлой В. П. Писарев, С. С. Мударов, А. А. Москвин. Шишша саг ва хIара штате йоацача отделе. Цу тайпарча отделаша дикагIа а пайданегIа а болх беш хилар опыто хьахьекхад.

Редколлеги — из балха керттера орган я. Цунна юкъе хоржаш бола нах газета болх дика бовзаш а мукъа ха дукхагIа йолаш а хилар боккхача лоархIаме да. Цар цахаддаш бувзам лоаттабу штате боацача рабкораща, царна материалаш язъяра заданеш тел, балха планаш уттаю, хIаьта уж кхоачашъяра тIахьожам лоаттабу.

Болхлой корреспондентий болама махулла дукхагIа болхлой, инженерно-технически болхлой юкъеозарах латт тха редколлеге керттерчарех цхьа декхар.

К. СОКОЛОВ,
«Машиностроитель» газета редактор.

КУЛЬТУРНИ РЕВОЛЮЦЕ ПРОПАГАНДИСТ

ГIалгIайчен къахьегамхой вахаре исторически доккхий хIамаш карагIдаьннад 50 шера гIалгIай меттала арадувлача республикански газета «Сердалона». Октябрьски социалистически революци хилалехьа шоай меттала кепайоазув ца хиннача гIалгIашта из газет арадалар политически боккха лоархIам болаш хилар. ГIалгIай къахьегама наха бIаьшерен боадонера Октябрьски революцеи Советски Iаьдалеи сийрдача вахаре бода никъ хьахьокхаш бола кIерам, седкъа хинна дIаэттар газет.

1924 шера денз «Сердало» газет дешаш а цун штате воаца корреспондент волаш а хьавоагIа со. Ше арадувла доладенначa хьалхарча деношка денз къахьегамхошта коммунистически кхетам балара дакъе боккъонца йола партийни позици лелаеш хьадоагIа «Сердало». Къахьегама гIалгIашца доттагIал, кулакаштеи моллаштеи керте лаьттараща моастагIал лелаеш хьадера ГIалгIай областной партийни организаце боккъонца дола гIонча хинна «Сердало». Боадо йоаржае гIертараштa духьала кхетамца къовсам лоаттабеш а газет дешарашка гIолла беррига къахьегамхошта дешарах, культура лакхъярах боала пайда дIабовзийташ а дар из.

Мах баь варгвоацаш дар, аз а дакъа лоацаш, 1920—1930 шерашка ГIалгIайчене яьча культурни революце «Сердало» газета карагIдаьннараш. ГIалгIай обкомеи облисполкомеи соцамагIа юрташка бахача наха, къаьстта лоаман наха йоазув Iомадара 1930 шера культпоход дIакхайкайир областе. Газета хIара номер тIа кепаеттар йоазув ца ховлга цIендаь дIадаккхараи цу гIулакха беррига къахьегамхой юкъеозараи ликбеза дуккхача пункташа, школаша баьча балха хетаь материалаш. Цу Iалаьмате боккха лоархIам хиннача политически балха юкъе дакъа лоацаш бар школай хьехархой, преподавателаш, город Владикавказа юкъерчеи лакхерчеи дешара заведенеи дешархой. Шоай безам а хиина къахьегама лоамарой маIа нахи кхалнахи наьна меттала деша Iомабе юрташка, хутарашка бахар уж.

Культурни революце пропагандист хинна ца Iеш ликбеза школашта цу хана чIоагIа ца тоъаш хиннача букварий, дешара пособе моттиг дIа а лаьца дIаэттар «Сердало».

Юхханца латински алфавита ларда тIа хьадаь хинна гIалгIай йоазув эрсий алфавитаца хувцар боккха практически лоархIам болаш хилар — аттача даьккхар гIалгIай меттала йоазув Iомаделга, гаргадоаладир эрсийи гIалгIайи йоазош.

ХIанз а ах бIаь шу хьалха хьалхашка лаьттарел кIезигагIа лоархIам боаца декхараш кхоачаще дезаш да «Сердало» газет: коммунизм хьалъераштa къахьегама кхетам балар, коммунистически морали боккхагIбарий дика гIулакхаши долаш кагирхой хьалкхебелга, дынахи дIаяхача замах юхедисаи во хIамаш цIендаь дIадоахилга, иштта царех воала эулам дIадовзийтилга, къахьегамхошта интернациональнии, атеистически, патриотически кхетам балара йола КПСС Нохч-ГIалгIай обкома X пленума решенеш кхоачашъяра тIатеIIа болх белга.

«Сердало» газета болхлошеи, цун дуккхача болхлойи ахархойи корреспонденташеи парте шоашта хьалхашка оттадаь уж сийдола декхараш толамца кхоачашдар лов сона.

Г-М. ВЕДЗИЖЕВ,
персональни пенсионер.

СОНА ДИКА ХЕТАР

15 шу да «Сердало» газета тIа кепаетташ йолча материалех политически кхетам лакхбара аз пайда эца а цу тIа са заметкаш, корреспонденцеш араювла а.

Шерагара шерага чулоацам лакхлуш, кул хозагIа долаш арадувл гIалгIай газет.

Айса болх беча Назранерча № 14 йолча профтехучилище «Сердало» газета язлураш бебабеш ва со, цунцара безам боаржабу. Цхьа номер юкъе ца юташ деш аз «Сердало», дукхагIйолча хана педагогически коллективана, дешархошта юкъе а дешаш.

Политически чулоацам бизза болаш экономика, культура боарам лакхбара, ширача замах юхедиса зуламе гIулакхаш тахнарча советски халкъа юкъера дIадахара наькъаш хьех гIалгIай газето. Цудухьа дукхадеза из сона а тха ерригача коллектива а. Шерагара шерага училище дешабагIараштa юкъе а дукхагIа хул газет яздераш. Укх шера къаьстта из гIулакх дика чакхдаьккхар ший группе комсомольски организаце секретара заместитель волча Арапханов Зелимхана. Из дешавагIча № 8 йолча шоферий групперча 30 дешархочох цаI висанзар «Сердало» ца яздеш. Ишта дика чакхбаьккхар из болх мастераша Хулагов Исраила, Гиреев Махьмада, Вышегуров Башира, кхыбараша.

Юххьанца нийслора гIалгIай къамах бола нах «Сердало» деша безам а болаш, из деша ца ховш. Уж Iомабар сийлен гIулакх а лаьрхIа дIадоладир аз. Дукха ха ялалехьа шаьрра газет деша баьлар хьалха деша ца ховш хинна тха болхлой Оздоев Султан, Тебоева Гешu, Полонкоева Райхьант, Парчиев Висан - Гири, Ханиякаева Замира, кхыбараш.

Марксистеко - ленински мировоззрени лакхъеш, къамашта юкъе доттагIал, вошал чIоагIдеш, советски паччахьалкхен экономика дегIайоалаяра, культура айяра доккха гIо ду гIалгIай газето. Цул совгIа наьна мотт шаьр а бу цо.

Сона дика хетар «Сердало» оагIош тIа ширача замах диса зуламе гIулакхаш, советски халкъий доттагIал чIоагIдалар дувца материалаш дукхагIа кепайиттача.

У. АБАДИЕВ,
ГТУ-14 директора заместитель.

Ростовски области «Братская» яха фирма йиллай. Цуна юкъеяхай Мартыновски, Семикаракорский, Цимлянский районашкара ялх совхоз. Мартыновски районе 20 эзар бежан чукхоабаш лоаттадара хьалъяьча йоккхача комплекса Iаьсийн доакъари лоаттадергда цар. 160 гектар лаьтта тIа «Ростсельстроя» болхлоша шинна оагIорахьа хьалъеш дола ялх бетонированни полоса йиллай. Царех кхоъ кхоалеш йолаш я. Силосни кIоагарч, ялата лаьрхIа склад, комбикормови завод хьалъяьй. ХIанз комплекса доахан кхоабача участкашка 12 эзар бежан да.

СУРТА ТIА: комплекса цхьа дакъа.

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

США: КХОХКАМ КIАЬДБАРА ДУХЬАЛБАРИЙ ХIИЛЛА

«Кхоххам кIаьдбар» яха термин шоаш къувсаш даьсса хабараш дувц США. Лакхе цкъа вийцача Юджин Ростоу цу хьакъехьа теркалде бахьан хиннад «Нью-Йорк таймс» яхача газета тIа язъьача статья тIа: «моллагIа а советско-американски отношеней хьакъехьа яздеш волчо тайп-тайпара кхетаду «Кхоххам кIаьдбар» яхача дешай хIайкала маIан».

Массанахьа а къоабалдаь тIанийца са хиларах дизза маIан ца хила а тарлу цу дешай, тIаккха фу лоархIаргда цун маIан. НийсагIа я шинна а оагIоно кулгаш яздаьча «СССР-ан США-неи юкъерча гIулакхий лардаш» яхача документа тIа чIоагIъаь машаре дахар» яха термин. Цхьабакъда американски кепайоазув духхьал терминаш белгалъяь даьннеи идеологически хувцам бара тIера доацашн хилара бахьанах дукхагIа а цу терминах кIезига пайда эц. Массаза а яхар мо кхоххам кIаьдбарах язду, хIаране шо-шоашта ховча тайпара язду.

Метташ тохкарий мара кхы сага са ца кхувча бахьанегIа английски меттаца доацаш да «кхоххам кIаьдбар» яха дешаш, цунца ла французски меттацара хьайнна йоазонна юкъе кхыча меттанцара хьайдаь кхы мел дола дешаш а санна, курсиваца белгалдоаккхаш дола «детант» яха дош. Кхоххам кIаьдбарах язъьача статьяш тIа дукха я из курсив, духхьал дIатIахьажара атта йовзарг йолаш я уж.

Словаро хоам бу юххьанца «детант» яхача деша маIан кхессачул тIехьагIа тIема Iадсаькхагарча хьала маIан долаш хинна хиларах. Укхаза, этимологически ага чу, торо хул «детант» — цхьан юкъа арадаьнна дош, тIемашта юкъе сатийна йоаккхача хана маIан долаш хилар кIоаргга уйла а еш дувца. Иштта из леладеш ба англичанин Уолтер Лакер, Лондонерча хIанзарча историе института директор санна бола дукха «кремлеведаш» а. Цо торо лу цунна казонн чотах иззаморг чIоагIа хоатташ болча океанал дехьа аха а бакъдар харцдеш дола лодкъамаш конгресса комиссешка де а.

ЦIена дог-уйла долаш вола зембоахар дешаш хьадара даькъера ший говзал хестаеш хургвацар, советско-американски отношенешка хувцамаш хилара бахьанаш е, цул а лоархIамегIа цар маIани перспективаши йовза гIерташ хургвар. Цхьабакъда иштта из дац Беркелерча Калифорнийски университета политически Iилмай профессора Поль Сибере. «Сервей» яхача английски журнала тIа кепатеха араяьккхача «Кхоххам кIаьдбарах долча дешa хьакъехьа» яхача статья тIа из а иштта Iилман говзанч санна словарагара дIаволалу «Кхоххам кIаьдбар» яхача дешай маIан «къоастам болаш дац» аьнна хетадалийтар духьа. Цул тIехьагIа шийна хета маIан дотт цо цунна чу. Цунна хетачох, кхоххам кIаьдбар — стратегически совленаш яхара лелаю Советски Союза бе йоалла инструмент я.

Цунна хийтта а Iац из ишта. Ишта хеташ ва «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» яхача журнала интервью луш «Кхоххам кIаьдбарах со тешаш вац» аьнна тур техача санна дош Iохоададаь сенатор Барри Голдуотер а.

ХIаьта мадарра дувце, бакъдар аьлча отношенеш тоаяларах гIойле йоал шинна оагIонна а дерригача дуненна а, хIана аьлча ядерни тIом хилара кхерам кIезиглу. Мишта хул уж цхьан оагIорахьара стратегически совленаш?

Ужжамо хьаштдоацараш дувцаш ва «Диссент» яхача журнала редакторех цаI Генри Пахтер. 1974 шера араяьннача цу журнала «Iан» номер тIа «Кхоххам кIаьдбара» маIана критика ю цо «дог тешадеш къоабаллеш» из хиларах, шинна а оагIоно къоабалдеш хиларах, хIаьта цудухьа, йоах цо, политикана ларде дилла из «кегари кхерами духбувла хьаст» хила тарлу. Уйла тIаозаш да цу цхьан ханна из кадаш хилар: «Кхоххам кIаьдбара, цхьана гIулакхаш леладара, переговораш яра мотт ба вай лебер. Кхы вай-де лоадама хIама да а дац, хIана аьлча конфронтаце меттах пайда эца лоадама торо йисаяц вай».

(2. Юхаластаргйоаца процесс ДIахододар. Долалучунга хьажа 17 июне араяьннача 73 номер тIа)

Кхоххам кIаьдбарах дола дош къувсарах лоархIаме вод яьй «Вашингтон пост» яхача газета болхлочо Стефан Розенфельда «Форин афферс» яхача журнала тIа кепатеха араяьккхача статья тIа. Кхыметтел кхоххам кIаьдбар яха дош къувса доладаро а, цунна хетачох, хьахьокх, кхоххам кIаьдбаро юххьанца лийрхIар кхоачаш хинна хилар — ядерни шин Iалаьмата юкъе тIом хилара кхерам кIезигбенна хилар. Кхоххам кIаьдбелга бакъдаь тIаэцар дIахо хьоргболча наькъах дола къовсамаш къоастадара керттердар а хинна дIаотташ латт. Цхьабакъда хьоргболча наькъах къувса хIама дац, болама лостама раьза ва массава а.

«ХIанз дIайолаеннача дискуссе маIан да, — язду Розенфельда, — цунна юкъе дакъа лоацача хIара оагIоно бакъду духхьал шийна хетар — эггара хьалха, цхьабакъда алхха из лаьрхIа Iергдоацаш — бокъонца кхоххам кIаьдбара тIадерзадаь хилар».

Цу тайпарча позицешка къувсаш хилча, цунах, оалаш мадарра, бакъдар къоастадеш бола къовсам хул. Цхьабакъда, дуккхача масалашкара вайна бIарга ма доврра, дукхагIча хана деш дола къамаьл кхоххам кIаьдбара духьалбарий хIиллах хул.

ХIаьта «машаре дахар» яхача дешаех лаьца аьлча, уж укх тIеххьарча ханналца американски йолитически словара юкъедихьа хиннадац. Нагахьа санна уж дагадехадале а дехадац Малхбузен фел йоаяра «дагалаьца бирса коммунистически гIулакх» юхатохар духьа мара-м. Цул совгIа, машаре дахара духьала бараша Iимадаш йора, перевод е хала долаш дешаш да уж яхаш.

ХIанз этта ханаш дIа-юха дувцар дукхагIа кхетадеш я. «Американски гражданство» тIанйпай! машаре дахар» яхача дешаша. «СССР-ан США-неи юкъерча гIулакхий лардаш» яхача США президента а кулг яздаьча документа юкъедахад уж лоархIаме принцип санна. Шин мехка юкъерча гIулакхий хаьдда лард хьахьехкай цар. ХIара деннарча дипломатически торговин гIулакхашка керттера лостам а хинна дIаотташ латт уж.

ХIанз американски Iилмахошеи общественно-политически деятелашеи бокъонца дувц машаре дахарах, шоай кхетамагIа маIан де гIерт цун.

Эггара хьалха из де гIортар — «Форин афферс» яхача журнала январски номер тIа кепатеха араяьнна «Машаре дахара малхбузехьара философи хьаярга» яха статья. Цун автор — Колумбийски университета профессор — Маршал Шульман.

Статья тIа мел дар хьатIа эца мегаргдолаш дац, ца эшаш я, белгтала аьлча, юкъера гIулакхаш тоадаларах идеологически чугIортара пайда эца яха дежурни рекомендацеш. Цу цхьан ханна белгалдаккха мегаргдолаш да, цхьана леладу гIулакхаши контакташи шеръяра темах лаьца ше дувцаш, «Советски Союза капитализм качйолла гIертара маIан долаш яц» уж яхаш дувцар.

—Са мехка, — аьнна Шульмана статьяй авторага, — тIа-тIа дукхагIа кхетаду, машаре дахар США-неи СССР-ан юкъерча гIулакхий эгтара дикагIа йола лард хилар. ТIема техника дегIаярахи ядерни герз эргадоахаш тоадарахи тIа-тIа къалуш хьанхад тIемен политикан соотношенех хьалхагIа хийттараш. ХIанз ядерни тIом бувца хьаштдац, из хилча бакъахьа хета дезаш хIама дац тIакхаьча латташ. Бакъдар аьлча, вай мехкашта юкъера соперничество дIахо лелаергъя аьнна хеташ бола реалисташ тха а ба шун а ба; цу дешах шийх латташ проблема, ядерни тIоми кризисни ситуацеши юкъейоргйоацача белгаларча наькъагIа соперничество лелаярах латт. Цу цхьан ханна шерлуш латта цхьана леладу гIулакхаш тIа-тIа чIоагIлуши лоархIам тIа-тIа боккхагIа хулаши дIагIоргда.

Цунах эшалури толари малагIа ва? США-рча кхоххам кIаьдбара духьалбараша каст-каста увттаду из харц хаттар. Цунна лургдола жоп хьалхагIе а шоай кийчдаь да цар. Сенатора Джексонен цунца кхыбарашеи йоах, кхоххам кIаьдбарах Советски Союз тепнай, хIаьта ВIашагIкхийтта Штаташ вакъ аьннача йисай. Цар дош ду дукха ха йоаццаш США посол а волаш Танланде вахача, ший новкъосталца арадийннача «Орбис» яхача журнала тIа «кхоххам кIаьдбу яхаш хIанз леладеча гIулакхий чулоацам США-с хIанзалца хьа долла хIама Советски Союза пайдана долча оагIорахьа леладаь хиларах латт» аьнна яздаь Вашингтонера Джорджтаунски университета профессор. Уильям Кинтнер санна болча «кремлеведаша» шоашта хьалхашка дехкарех.

Советски Союзаца торговлин экономически гIулакхашн леладар гIойле йолаш да яхаш доалерча гIозарий викалаша дийцараш белгалдаха йиш йолаш да. Торговле шоай мехка хьабе болх хулийт яхаш болхлоша дувцараш белгалдаха йиш йолаш да. ПаргIатта садаькхачен радиоактивни осадкех хьулавалара гарггагIара убежищаш мичахьа я хьахьокхаш йола хIанз а зданеш тIа йоахка белгалонаш теркал ца еш йитачен улица тIа гIолла дIаводача саго дувцараш белгалдаха йиш йолаш да. Юххера а, белгалдаккха мегаргдолаш да, ший бувзамех вовзаш волча, дукха ха йоаццаш кхоххам кIаьдбарах хIанзле а хьахиннараш официальни гIозарашка чIоагIа дика да яхаш яздаьча журналиста Джек Андерсона дувцар. Цхьабакъда гIулакх кхыметтел цунах а латтац, из латт, хIанз вайна хьалхашка эттача гIулакхо вай хьашташ шоайла духьалдоалаш а доацаш, цхьатарра нийслуш хиларах, цудухьа кхетамца хургда кхоххам кIаьдбарах шинна оагIонна а ядерни тIема кхерама кIал даха ца ловча дерригача дуненна а гIойле йолаш хиларах дувце.

Кхоххам кIаьдбара духьалбараша лелаю хIилла моллагIча тайпара яле а, шоай мехка дIадоладеннача дикача гIулакха шоаш духьалбувл уж. Юхаластаргйоацачахьа ньннай кхоххам кIаьдбара процесс.

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.

Нью-Йорк.

Дунен тIа эгтара хьалхарчарех цхьа моттиг дIалоац Болгаре Халкъа Республико баьцадаараш кхедаран. хIанзарчар тайпара йола теплични комплексаш хьаяран. Царех йоккхагIъар Пазарджике я (сурта тIа). Укхаза кхеь Iалаьмате дукха нарсаш, помидораш СЭВ-а членаш долча мехкашка, цу даькъе Советски Союзе а экспорте кхухьийт.

Централфото —ТАСС.

ХАЙЧА ПАЙДАНЕ ДА

Геттара Iуйрийна автобоахамий коашкара, йоккхийча а зIамигача а гаражашкара республика наькъашка араювл эзараш автомобилаш. ХIара автомобила тIа водитель ваIалаьмате йоккхача болхлой класса викал.

Вай хана из професси эггара яьржахарех я. Из тамашийна хIама а дац. ХIана аьлча водителa професси дукха романтика йолаш я. Цун болх сийлен хинна ца Iеш, чIоагIа хала а ба. Цу балхо дIадех боккха сатем болаш, нерваш чIоагIа йолаш, культура лакха йолаш, дисциплина лораеш саг хилар. ДукхагIбола водителаш ба а ба шоаех из дерригa доаллаш. Цхьабакъда, халахете а, кIезига бац водителашта юкъе автомобиль кхераме йолга ха ца ловраш, цунах сакъердаме гIулакх хетараш а.

Автомобилацара ловзар, вешта аьлча наькъа бокъонаш телхаяр, дукхагIйолча хана хатар а хиле дIатт.

Духхьал укх шера республика наькъашка 300 совгIа авари хиннай. Цу авареех 42 саг веннав, хIаьта 312 сага тайп-тайпара човнаш хиннай.

Авареш хилар бахьанаш дукха да. Цхьабакъда керттера да ерригa уж авареш кхерамзлен проблемах дош ца хетар, наькъа бокъонаша яхар ца дар бахьан долаш хулаш хилар. ЦхьаццайолЧа хана хатараш хул наькъа бокъонаш телхаярах законагIа малагIа бехктокхам хургба ца харах. Цуница дувзаденна, наькъа бокъонаш телхаярах хулаш долчунах лаьца кхетам балар пайдане хургда.

Предупрежденей талона тIара дIадолалургда вай. Цу талоно шоллагIча оагIон тIа IолархIа йиш хул водителa массаза толхаяьй наькъа бокъонаш. Наькъа бокъо толхаяьча водителa талонагIа Iургаш доах. Из талон шера лелаю водителa. Нагахь санна цу юкъа шофера талона тIа шозза Iургаш даьха кхозлагIа наькъа бокъо толхайнча шофер административни бехктокхаме оза а, шерага кхаччалца водительски бокъонаш цунгара дIаяха а йиш я.

Нагахь санна водителa наькъа бокъо толхаярах хатар хиннадале цунгара иштта шерага кхаччалца водительски бокъонаш дIаяха е 30 сом гIод тоха тарлу.

Иштта наькъа бокъо толхаяр бахьан долаш саг лозаваь, цунна човнаш яь моттиг нийсъелча, е доккха материальни зе даь моттиг нийсъелча бехке волчун № 211 статьяс дIа мадеххара шин шерага кхаччалца ха тох, е цхьан шера исправительни балхаш дайт шин шерага кхаччалца водительски бокъонаш дIа а йоахаш.

Саг вувш е сага геттара хала човнаш еш авари йича 10 шерага кхаччалца ха тох. Нагахьа санна яьча аварех шиъ е совгIа саг лай 15 шерага кхаччалца тох водителa.

Транспорта тIа порядок лораяран кхерамзленнех йола бокъонаш толха а яь нах боабича е наха хала човнаш йича 5 шерага кхаччалца ха тох.

Къаьстта чIоагIа къовсам лоаттабу корта бохабеш малараш а мелаш транспорта тIа балха болча нахаца. Иштта, корта бохабеш малар а менна машина лалларах шин шерага кхаччалца водительски бокъонаш дIайоах, 30 сом гIод а тох. Бокъо толхаяь цхьан шера шозза водитель гучаваьлча цун шерага кхаччалца ха тох.

Кхаь шера шозза корта бохабеш дола малар а менна водитель соцаваь хилча пхе шерага кхаччалца водительски бокъонаш дIайоах цунгара.

Гуш мадарра, бокъонаша дIадехар чIоагIа да, дIадеха доагIаш а да. Корта бохабеш дола малараш мелари, кхыча тайпара бокъонаш телхаяри автомобила тIа болх бари вIаши тарлургдоаца гIулакхаш да. Госавтоинспекце водительски бокъонаш хьаэцаш волча хIаране дагакхаба деза из.

А. ЧЕБУШЕВ,
Нохч - ГIалгIай АССР МВД ГАИ пропаганда вола инструктор.

НАЬХА САМУКЪАДАККХАРА

Ка бола ялаташ чуэца кийчлуш ба культура болхлой а. Юрта боахаме чIоагIа бехктокхаме йолча цу хана Шалински района совхозий отделенешкеи колхозий бригадашкеи къахьегача наьха самукъа даккхара болх беш хургья 10 автоклуб.

— Тха тхоай 3 автоклуб я, —йовх районни культура ЦIен директора новкъоста Мироновас. — Ялаташ чуэцаш боахка нах балхах мукъаболча хана тха цIен художественни самодеятельноста дакъа лоацараша царна гойтаргда тайп-тайпарча къамий халхараш, иллеш доахаргда, ашараш лекхаргья.

Коллективай репертуар керда йоаккхаш моттигерча самодеятельни композитораша Солтаханов Руслана, Кагерманов ИбрахIима, Абазов Хьасана керда хоза ашараш яьхай. Уж лакха Iомалуш ба агитбригадай болхлой.

Р. АУШЕВ.

ОРГ ХЬАЛИСТА БАЬННАБ

Кепатехачун лерагIа

Шоашкара даьннача гIалата мукIарал а даь газето гIоттадаь дош сихха къоастаде дезача метте цхьацца бахьанаш лехаш бакъхила гIерташ цхьаболча кулгалхоша киловзал увттаеш моттиг а нийслу цкъаза. Иштта сурт оттадир «Орг хьалиста болабича...» аьнна корта а болаш соахка 8 сентябре араяьннача «Сердало» газета тIа кепа техача статьяна Грозненски «Горпищеторго», Госторгинспекце Нохч-ГIалгIай управлене кулгалхоша. Цу хана денз Iодахад дикка хий. Ийшараштa а йилу ха я из статья араяьнна. Цудухьа хIанз газет дешараштa са бувцa безам ба цун доаццa чулоацам.

«Красный молот» завода болхлочо нов. Кузнецова № 166-56 йолча ларека чу къаракъи чхьагIари Iодотташ дохк аьнна жалоба яздьй Госторгинспекце. Цун начальника нов. Варламовас еннача указанех, е адресах тувлабенна бахабий а хац, микрорайонерча № 6 йолча йий доххача ларека чу тохкам бе бахаб общественни инспектораш — Курдюков Николай Ивановичи Албастов Хьасани. Ларек самообслуживане методах болх беш йоллаше шоай дехар кхоачашдеш продавеца шоашта Iодеттача йийх кхоачам а ца беш кхыча наха хьалханкара йий чудола кружкаш хьа а нийца йиста болабеннаб уж. Хоаттам боацаш шоай кружкаш дIаяхьар деза ца деннача клиенташа аьннача деша тIагIолла гIар яьннай ларекe. Продавецаша тохкам белга дохадаьд, шоашка еппараш яьй аьнна акт а оттаяь дIабахаб инспектораш. Из акт ларде а йилла соахка 2 августе продавецаш — Томасхановaн Мартазанован балхара дIабоахилта, ларека заведующена чIоагIа бехк белга Горпищеторгагара, хулигански гIулакхаш леладарах уж ши продавец уголовни бехктокхаме озилга Ленински района прокурорагара дехаш соцам бир Госторгинспекце. Иштта дIадолалу дукккхача берий новноша 6 бетта болх ца бара истори.

Ший приказаца «РСФСР КЗОТ-а II-ча даькъа 254 статьях (Тешам бовр бахьан долаш) № 6 йолча павильона продавецаш Мартазанован Тамасханован балхара дIабаха 56 тика местни комитетагара бокъо йийхар торга директора нов. Сологубова.

Укхаза белгалдаккха дезаш да «Орг хьалиста болабича...» аьнна араяьннача статья тIа белгалдоаккхача тайпара местокома членаш балхара дIабалар бахьан долаш цу хана тика местни комитет йоацаш хинилга. ХIаьта лакхе вай ювца павильон чуйоагIача № 56 йолча тика директора нов. Мусаева местокома членалла хержа боацача нахага кулгаш а яздайта уж дIабаха бокъо луш оттадаьча протоколах, балхара дIаяьккхар лакхе вай ювца ши кхалсаг, хулиганство лелаярах уголовни бехктокхаме озара суде а луш.

«Орг хьалиста болабича...» аьнна газето кепа теха статья де дезар делга хьадехаш облсовпрофеи торговле министерствеи дIаяхьийтар редакце. Торговле министерствера хье ца луш укх тайпара жоп дера редакцега:

— «Горпищеторга» № 6 йолча павильона продавецаша Мартазановаси Тамасхановаси 500 грамм йий дотта дезача метте 485 грамм мара ца доттарца чIоагIа советски торговле бокъонаш телхаяр, Госторгинспекнера тохкама бахараша хулигански гIулакхаш леладар гучадаьккхад Госторгинспекцен Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерствеи цхьана баьча тохкамо.

Из хоадам боллаш харцахьара гIулакх бахьан долаш Госторгинспекце соцамга хьежжа Горпищеторга № 250 йолча приказах 1973 шера 11 августе РСФСР КЗОТ-а II-ча часта 254 статьягIа (тешам бовр бахьан долаш) Мартазанован Тамасханован балхара дIабаьхаб бехктокхаме оза суде а луш.

№ 6 йолча павильона заведующи Гайсанов тохкам юкъагIа ца баккхаран павильона продавецаша Мартазановага, Тамасхановага хулигански гIулакхаш ца леладайтаран де дезар ца дар бахьан долаш 3 бетта зIамагIйолча продавецалла балха вахийтав.

Дукхача хана денз йолаш я № 56 йолча тика 5 сагах латта профсоюза местни комитет. 1973 шера 7 августе (протокол № 6) Мартазанован Тамасханован тIа йолаш 4 члено дIакъа лоацаш хинна местни комитето Горпищеторга дехарга хьажа а хьежа еннай уж балхара дIабахара йола бокъо.

А. ШУАИПОВ,
Нохч - ГIалгIай АССР торговле министра заместитель.

Иштта дар статья араяьнна иттех ди дадалехьа редакцега дена жоп. ХIаьта фу дир цу гIулакхах торговле болхлой профсоюза обкомо? Дош сихха къоаста а даь редакцена жоп дала дезилга-м дагадохаш а вацар цун председатель нов. Степнов. Из бакъдеш дола массехк дош доаладергда вай соахка 16 ноябре хиннача цун Президиума Соцама цхьоалагIчен йиълагIчен пункташкара:

Госторговлен потребкооперацеш № 6 йолча павильоне баьча тохкама хьакъера «Орг хьалиста болабича...» аьнна корта бола статья «Сердало» газета тIа араллар духхьал К. А. Гайсанова — редакце цхьабола болхлой тувлабарах хьахинна хилар белгалдоаккхалда.

«6-ча павильона болхлоша советски торговле бокъонаш чIоагIа телхаярен Госторгинспекцега болхлошта духьал цар хулиганство ярен гIулакх следственни органаша нийса натахкар КПСС Ленински райкомаи Ленински района прокураи дIахойталда.

Цу соцама гIулакх сихха талха а техха следстви нийса яь хиннилга дIахойташ жоп делар прокурора. Иштта юха а хьалистабала болабелар цхьан юкъа тай тувладенна сеца хинна орг.

Иштта следственни органаша дош къоастадаьчул тIехьагIа шоаш балха дIатIабахийтара профсоюза обкома шоашта доагIаш дола гIодергхаларах тийша болаш заявленеш а язъяь ладкъа бахар массехк бетта болх ца беш лела кхалнах. Гаьна хиннадар царна хийттар. Горпищеторга кулгалхой санна профсоюза обкома а нийса лархIанзар следственни органаша къоастадаь дош. Соахка 7 декабре укх тайпара жоп кхаьчар «следкъарашка».

— Шоаш балхара харцахьа дIадахар дувцаш йола шун заявленеши «Орг хьалиста болабича...» аьнна корта а болаш «Сердало» газета тIа араьнна статьяи 1973 шера 16 ноябре йийцай обкома союза Президиумо.

Статья ювцаш гучаьннай госторгинспекце болхлошка доаш саппараш ар бакъдеш йола факташ. Из бахьан долаш Горпищеторга администрацена шо балхара дIадаха бокъо луш профсоюза комитето баь соцам ца хувна лархIад госторговлен потребкооперацен болхлой профсоюза обкомо.

В. СТЕПАНОВ,
Госторговлен потребкооперацен болхлой профсоюза обкома председатель.

Ши лоам вIашагIкхийттаб аьлча-м теша а мегаргвар, бакъда саг ший оамал тIера ваьннав аьлча теша хала да-кх оалаш къаьна кIица да халкъа. Иштта шоаш цкъа баьча соцама тIера варгволаш вац нов. Степанов. Бокъо йоацаш дIабаьха нах юха балха оттабара прокурора шоашка баьна хоамах а кхоачам хиланзар цунна.

ХIаьта законах доаца ший приказ хувца безам болаш вий-те, Горпищеторга директор нов. Сологубов? Мичара, из гаьна хиннадар. Следственни органаша чийса техкадац дош, судага гIолла мара балха юхаотторгбац аьнна кхера сапа чIоагI а венна дIаэттар ва.

Фу дергда, низ болча хьакхо муцIар а гIортаяь боаккх лаьттагIара IаIа, аьлча санна шоай дош Заводской халкъа суде делар пхе бетта болх ца беш лийннараша. Дуккхача нахагара лодкъам эшаш дийцар дош. Юххера а уж бокъо йоацаш дIабахар бакъдеш, шоай бехках доапаш цар болх ца беш яьккхача хана дола алапи дIалуга Грозненски горпищеторга тIадуллаш соцам бир халкъа судо. ХIаьта из соцам бокъонца кхоачаш а баь. шоаш хьалха хиннача болх беш ба п.п. Мартазанован Таймасханован.

Редакце цунах кхоачанбац. Хьалхарча даькъе из гIулакх ший ханнахьа къоаста ца дара бехке вар малав, бехке волчун кисара ца луш, цар болх ца беш яьккхача хана доагIа ахча паччахьалкхен чотах хIана лелнад ха безам болаш а хIаьта цу гIулакха хоадам болаш республика торговле министерствагара жоп дарга хьежаш я редакци.

М. ТУМГАЕВ,
письмой отдела заведующи.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 июнь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Самукъане стартащ». 10.15 —Босбола телевидени. «Киноиникъбархой клуб» 15. 25 — Передачай программа. 15.30 — Босбола телевидени. «Iилмахочоа лош да». Социалистически къахьегама шозза турпала академика Благонравова выступлени. 15.45 — Абхазски АССР-а художественни самодеятельноста доакъашхой концерт. 16.00—Босбола телевидени. «Мастерий город». 17.05 «Нахаленок» яха берашта дола телевизионни художественни фильм. 18.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.15 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала). 18.30 — «Саги закони». 19.00 —Химреагентий Карабулакски заводе къонача болхлойх дола фильм. 19.10 — Киножурнал. 19.20 — Ялат чуэцача хан дневник. 19.30 — Футболах йола СССР-а чемпионат. Ленина цIерагIа йолча Центральни стадионера трансляци. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — Босбола телевидени «ДоттагIий юхь-сибат» Передача дIахьу йоазонхочо Алексина. 22.30 — Чайковский цIерагIча дунен халкъашта юкъерча 5-гIа конкурсе. 23.00 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.35 — Спортивни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала). 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Берашта. «Бераштa оакхарех». Ленинградера передача. 18.30 — Документальни фильма кинозал. 19.00 — Чайковске цIерагIа йолча дунен халкъашта юкъерча 5-гIа конкурсе. 19.30— Шоана, бераш.

26 июнь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта. «Iалама доттагIий». 10.00 — Берашта. «Со Робин Гуд ва» яха телевизионни спектакль. 15.30 — Передачай программа. 15.35 — «Йоккха полет» яха документальни фильм. 16.25 — «Лакхара дикал йолаш бола бар» яха ерригсоюзни репортаж. 16.55 — Босбола телевидени. Берашта дола фильм. дикал йолаш болх бав» яха ерригсоюзни репортаж. 16.55 — Босбола телевидени. Берашта дола фильм. «Хила дехьа дIа гаьна», яха телевизионни художественни фильм. 18.00 — Босбола телевидени. Футболах йола дунен чемпионат. Германе Федеративни Республикера передача. Перерывах кердадараш. 19.45 — Пятилетка 4-гIа шу. Шелковской района къахьегамхой гIулакхаши планаши. 20.45 — Документальни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30— Босбола телевидени. Футболах йола дунен чемпионат. Германе Федеративни Республикера передача. Перерывах кIалтохаргах латара Европа чемпионат. Испанера передача. 23.15 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.40 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.55 — Ховмаш, реклама. 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Социалистически культура интернационализм (нохчий меттала). 19.25 — Шоана, бераш. 19.45 — Телевидене Волгоградски студе передача. 20.15 — Босбола телевидени «Ах цIенхашта» яха телевизионни театр миниатюр.

РАДИО

25 июнь

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт (гIалгIай меттала). 8.45 — Пионераштен дешархоштен йола «ЦIе сийгаш» яха передача (гIалгIай меттала). 16.00 — «ДIаяхача замах юхедисача дына вoча гIулакхашта моттиг яц» яха корреспонденция (гIалгIай меттала) 16.15 — «Хьалха латта опыт массанена дIайовзийта» яха промышленноста болхлошта йола передача (нохчий меттала). 16.30 — «ДIаяхача замах юхедисача вoча гIулакхашца моттигерча советаша лоаттабу къовсам» яха Гудермески горисполкома председателa Исмаилова беседа (эрсий меттала). 16.45 — Опыта вIаший дагабувл буруадеттараш (эрсий меттала). 18.00 — Керда ховмаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

26 июнь

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Беседай керттера тема. Л. И. Брежнева къамаьлах цул дIаккхетабу политинформатораша (эрсий меттала). 8.40 — Ашараш. 8.45 — «Школьни глобус» (эрсий меттала). 16.00 — «Общество законий» яха радиожурнал (эрсий меттала). 16.30 — «Вий вахар закона — интернационализм» яха беседа. КПСС-а Надтеречни райкома секретара Рашидовой выступлени. (нохчий меттала). 16.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 16.45 — «ДоттагIал дола коллектив, интернациональни коллектив» (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда ховмаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.30 — «ХIанзарча хана къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 20.00 — Социалистически яхьа хьалха латтараштa дола концерт (нохчий меттала).

ТИШАЧА АЬШКА— НИКЪ ШЕРАГIА

Предприятей, боахамий, гIишлоний, совхозийи колхозийн кулгалхой теркамга

Мехкарча металлургически заводаштa хадданза металлически шихта хилийтари нюне тиша аьшк дIадалара план кхоачашъяри духьа «Вторчермета» Нохч-ГIалгIай управлене ер бутт чакхбаллалца хIара денна Грозненски. Ищерски. Слепцовски цехашка Iуйрийна 7 сахьат даьлча денз сайрийна 8 сахьат даллалца дIачуийдергда тиша аьшк.

Шоай транспортаца тIаоза тиша аьшк!

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоапаш ха хилен фегара температура республике гIолла 28—32. Грозне 30 — 32 градус йIовхал йолаш хилен тарлу. 26 нюнера 29 нюне кхаччалца хувцалуш морхаш а йолаш. наг-нагахьа кIезиг-дукха догIа а делхаш. цхьаццайолча моттигашка ди а къувкъаш, малхбузехьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 15—20 деношка хьалхарча ах юкъагIа 25—30, вокх юхейисача хана 21—26 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарей культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерия — 2-60-71.

Газет арадувл шинарен. [illegible]

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Револю проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Револю[illegible] 7/84. Заказ 5043.